

Ч. 17—18

15 грудня 1924 р.

Ч. 17—18

ЗМІСТ:

1. БРАТАМ ПРО БРАТІВ. Редакція. 2. ОЛ. САЛІКОВСЬКИЙ. Українська політична еміграція. 3. С. Т. і О. П. Український науковий рух на еміграції. 4. ПРОФ. І. ОГІЄНКО. Релігійна опіка 5. О. ОЛЕСЬ. Поезії. 6. КЛ. ПОЛІЩУК. Красноплівські привиди. Легенда. 7. ГАЛИНА ОРЛІВНА. Останні струни. Оповідання. 8. КЛ. ПОЛІЩУК. Дев'ятий вал. Поезія.	9. ЄВГ. МАЛАНЮК. З книги: Еміграція. Поезія. 10. НЕДОБИТИЙ. Мама. Поезія. 11. К. ЛАВРИНОВИЧ. Творчість молодих письменників на еміграції. 12. ІВ. ЛИПОВЕЦЬКИЙ. На чужині. З студентського життя. 13. В. ОСТРОВСЬКИЙ. Хлопські сини. Роман. Продовження. 14. ДОПИСИ: Прага. Єгипет. Фец-Мароко. Франція. 15. БІБЛІОГРАФІЯ. Емігрантські альманахи. 16. ВІД РЕДАКЦІІ.

ВАРШАВА — ЛЬВІВ — ЛУЦЬК

ЦІНА 1 ЗОЛ. 50 ГР.

У „НАШОМУ СВІТІ“

беруть участь та зголосили згоду співробітничати:

Номо, Тамара Барабан, Ф. Гудима, посол д-р. В. Дмитріюк, О. Лучимінська, проф. В. Заїкин, поет П. Кармянський, проф. Коваль (Берлін), Купальський, К. Лавринович, М. Левицький, д-р Є. Лукасевич, посол С. Любарський, М. Маланюк, арт.-мал. Мегик, проф. І. Огієнко, поет О. Олесь, Г. Орліва, В. Островський, В. Павлович, поет А. Павлюк, М. Падоліст, арт.-мал. З. Подушко, К. Поліщук, С. Русова, доц. Ю. Русов, М. Садовський, О. Саліковський, С. Сірополко, О. Сіяч, Тавольга, Фірак (Югославія), І. Чешига, Червєнський, сен. Черкавський, посол Чучмай і інші.

Уклінно прошу Шановних Читачів і Передплатників вирівняти залежності за минулі місяці, зеднувати передплатників серед своїх знайомих, а також надсилати їх адреси.

З поважанням

Редактор-Видавець. В. Островський.

УКРАЇНСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО В КАТЕРИНОСЛАВІ

1. Т. Шевченко. Кобзарь. Перше повне народне видання, в 1 томі, з поясненнями й примітками проф. В. Сімовича. З портретом і біографією. Ц. дол. 1.00, в оправі дол. 1.30
2. Проф. І. Огієнко. Українська Культура. Коротка історія культурного життя українського народу. З малюнками й портретами в оправі. Ц. дол. 0.70
3. С. Єфремов. Коротка історія українського письменництва. З малюнк. й портретами. Ц. дол. 0.80
4. Проф. Д. Дорошенко. Короткий курс історії України. З малюнками. Ц. дол. 0.60
5. М. О. Ковалевський. Історія Греції та Риму. Для школи та самонауки з 46-ма мал. й картами. Ц. дол. 0.30
6. М. Левицький. Граматика української мови. Для самонавчання. В оправі. Ц. дол. 0.60
7. Г. Голоскевич. Український правописний словник. З короткими правилами правопису. В згоді з правописом Всеукр. Академії Наук. Видання 5-те. Ц. дол. 0.20
8. С. Іваницький і Ф. Шумлянський. Російсько-український словник. 520 стор. великого формату. Ц. в оправі дол. 2.00
9. „Ярина“. Українська граматика з читанкою, склав А. Воронєць, з 52 малюнками Ю. Магалецького, з додатком: „Як читати з букваря Ярина“ та „Як вести розмови з малюнків“ Ц. дол. 0.30
10. С. Русова. Єдина діяльна (трудова) школа. Ц. дол. 0.10
11. С. Русова. Нова школа соціального виховання. Курс лекцій. Ц. дол. 0.50
12. А. Кащенко. Оповідання про славне військо запорожське низове. Ілюстрована Історія Запорожжя. Понад 200 мал. і карт. Ц. дол. 1.00 в опр. 1.30
13. А. Кащенко. Зруйноване гніздо. Повість з часів скасування Січі. Ц. дол. 0.16
14. А. Кащенко. На руїнах Січі. Історичне оповідання. Ц. дол. 0.04
15. А. Кащенко. Мандрівка на Дніпрові пороги. Оповідання. Ц. дол. 0.06
16. А. Кащенко. Над Кодяцьким порогом. Істор. оповідання. Ц. дол. 0.05
17. А. Кащенко. Борці за правду. Істор. опов. Ц. дол. 0.30
18. А. Кащенко. Під Корсунем. Іст. пов. Ц. дол. 0.30
19. А. Кащенко. Славні побратими. Істор. опов. Ц. дол. 0.10.
20. А. Кащенко. Кость Гордієнко-Головно, останній лицарь Запорожжя. Ц. дол. 0.10
21. А. Кащенко. З Дніпра на Дунай. Оповідання з часів скасування Січі. Ц. дол. 0.25
22. Д. Мердовець. Гетьман Петро Сагайдачний. Істор. опов. Ц. дол. 0.20
23. О. Рогова. Тиміш Хмельниченко. Істор. повість з малюнками П. Холодного. Ц. дол. 0.30
24. А. Чайківський. Козацька помста, опов. з козацької старовини. Ц. дол. 0.20
25. М. Григорович. Як Ірландія здобула собі волю. Ц. дол. 0.12
26. Ю. Гай. Весняні квітоньки. Співник для дітей. Ц. дол. 0.20
27. С. Русова. Серед рідної природи. Оповідання з малюнками Ю. Русова. Ц. дол. 0.16
28. Українські народні казки (зі збірника Рудченка), з 42 мал. Ю. Магалецького. Ц. дол. 0.30

ПОВНИЙ КАТАЛОГ ВИДАВНИЦТВА БЕЗПЛАТНО.

ПРОДАЖ ВИКЛЮЧНО ЗА ГОТІВКУ, КНИЖКИ ВИСИЛАЮТЬ НЕГАЙНО,

На більші замовлення — 25 — 40% знижки.

Гроші (невеликі суми) можна прислати листом, а краще переказами на Конто Е. Wyrowuj. Земельний Банк Гіпотечний, Львів, або — Živnostenska Banka, Praha, або — Wiener Bankverein, Wien, або просто на адресу:

Eug. Wyrowuj, Berlin SW 47, Yorkstr. 84 II.

ПО ЕЗ II **О, ОДЕСА**

МОЖНА НАБУВАТИ ЧЕРЕЗ АДМІНІСТРАЦІЮ

„НАШОГО СВІТУ“

Ціна з пересилкою 2 зол, 50 гр.

Висилається за готівку й за післяплатою.

КНИГАРНЯ

ЗА СВОБОДУ

WARSZAWA, NOWY-SWIAT 22 W PODWÓRZU

КНИЖКИ УКРАЇНСЬКІ І РОСІЙСЬКІ.

ВСІ НОВИНКИ. НАУКА, ТЕХНІКА, СПОГАДИ.

ВЛАСНІ ВИДАННЯ.

Ч. 17—18

ВАРШАВА, 15 ГРУДНЯ 1924 РОКУ

Ч. 17—18

БРАТАМ ПРО БРАТІВ

На ріках Вавилонських
Там ми сиділи й плакали.

ЯКИЙ з народів, що боролися за свою кращу долю, не мав політичної еміграції! Який з народів не знайде ні широких просторах чужих країн могил своїх синів — політичних емігрантів, переказів про їх бідкування, тугу за батьківщиною, молитви за неї! Політична еміграція завжди була й завжди буде. Але події останніх років на Сході Європи довели її число до таких розмірів, яких ще історія не знала. Вперше й Україна оплакує таке величезне число своїх синів-вигнанців. Над одними давно вже вирісли холодні могили — від Польщі до Франції, до Мароко й Америки; других — чекає вона, а решта — ще мріє про рідні степи, про Слауту Дніпра, про любі села й нарід. Мріє на ріках не Вавилонських, а трьох частин світу, мріє в сльозах і розпуці. Коли ж нарешті доведеться їм побачити рідну вітчину!

Цих переживань, цих мук моральних досить, щоб кожний, хто відчуває себе українцем, незалежно від політичних поглядів, як рівно ж і без згадування про можливі минулі помилки й взаємини, згадати братів-вигнанців теплим братнім словом, словом співчуття й розради, словом моральної підтримки.

„Наш Світ“, який весь час стояв по-за партіями й угрупованнями, який ще в першому своєму числі заявив, що кожний українець для нього рідний дорогий брат, вважав своїм моральним обов'язком присвятити спеціальне число українській еміграції.

Робимо це з тим більшою свідомістю свого обов'язку, що українська еміграція не пореставала й не перестає витворювати наукові й літературні цінності, які є придбанням цілого українського народу взагалі й кожного з нас з окрема.

„Наш Світ“, який має своїм завданням відбивати на своїх сторінках український науковий і літературний рух, подає в цьому числі де-який матеріал до ілюстрації цього руху серед українців-емігрантів, заявляючи, що це лише краплина в великому морі праці. Даємо лише те, що можемо в даних умовах дати, переконані, що ці нечисленні інформації про братів-вигнанців приймуть наші Читачі, як необхідну й корисну сторінку історії нашої загальної національно-культурної праці.

РЕДАКЦІЯ.

Ті, в чиїх руках була зверхня влада на Україні

Голова Директорії В. Винниченко.

Голов. Отаман Військ УНР С. Петлюра.

Гетьман П. Скоропадський.

ОЛ. САЛІКОВСЬКИЙ

Українська політична еміграція

В

АЖКО відповісти на запитання, скільки людей нараховує в своєму складі українська політична еміграція в сучасний момент, але в кожному разі число її доводиться означити десятками тисяч. Лише за два дні — 19 і 20 листопада 1920 р., — коли ар-

мія і урядові установи Української Народньої Республіки переходили Збруч під натиском переважаючих большевицьких сил, було зареєстровано біля 30.000 осіб військових і цивільних, що перекрочили державний кордон України. Але українська еміграція не вичерпувалася вже й тоді цим числом, бо частина війська — правда, значно менша — за кілька днів перед тим перейшла в Румунію. До цього треба додати чималу кількість українських громадян, які ще раніш опинились на вигнанні — в зв'язку з евакуацією Кубані й Крима арміями Деникіна, а потім Врангля. Крім того, слід зазначити, що велика кількість наших людей осіла в Європі, головним чином у Відні, в 1918 і 1919 роках в зв'язку з подіями, що відбувалися тоді на Україні. До всього цього треба ще додати численний персональний склад закордонних інституцій УНР. — дипломатичних представництв, торговельних, військових та ріжних інших місій.

Українська політична еміграція розбрелася майже по всіх країнах Європи, а окремі еміграційні колонії заснувалися навіть в Азії (Сірія) і в Африці (Єгипет і Мароко). Потім де-хто з емігрантів переїхав і до Америки.

Натурально, що така розпорошеність з одного боку і незвичайно важкі матеріальні умови існування еміграції з другого — дуже шкідливо відбилися на її організованості. В перші роки проводирі еміграції

вживали всіх заходів до широкої консолідації її сил і, між иншим, утворили такі політично-громадські об'єднання, як Рада Республіки в Тарнові, Всеукраїнська Національна Рада у Відню та інші. Одночасно виявляли певну діяльність і політичні партії. Але з часом усе це, не почувавши під собою міцного ґрунту, або ліквідувалося або зійшло в дуже тісні рамки. Лише державний центр УНР та його дипломатичні представництва в де-яких країнах продовжували відстоювати на ширшому форумі ідею незалежної Української держави — ту ідею, що привела на вигнання може найцінніші сили України.

Не маю ані найменшого наміру перебільшувати акцію уряду УНР та його значіння; цілком припускаю, що в ній були дуже поважні хиби, але гадаю, що не розминуся з правдою, коли зазначу те, що визнають неофіційним шляхом навіть де-які видатні большевики-українці, яких, на превеликий жаль, я не маю права тут назвати.

В інтимних розмовах вони признали, що коли б за кордоном не було активних українських чинників, коли б не було уряду, що репрезентує і символізує собою правну і незалежну українську державність, встановлену рішенням революційного національного парламенту, коли б не було зв'язку з цим урядом широких повстанчих рухів, то не було б і такої здачі позицій московськими комуністами, яка зараз спостерігається на Україні.

Вертаючись до сучасного стану еміграції, мушу зауважити, що свої сили вона зараз зосереджує здебільшого в двох напрямках: поперше на культурній праці — науковій, шкільній, літературній і подруге — на боротьбі за ліпші умови свого існування, яке затяглося на чужині на довший термін, ніж гадалося. Власне в цих рамках проводив свою працю і перший

Сидять (зліва направо): А. Лукашевич, І. Токаржевський-Карашевич, А. Шульгин, С. Стемповський, д-р М. Левницький. Стоять (зліва направо): В. Садовський, Ол. Саліковський, д-р Є. Лукаевич, В. Прокопович, проф. І. Фещенко-Чопівський.

Андрій Лівницький, останній Голова Ради Міністрів.

з'їзд української еміграції в Польщі, що відбувся у Варшаві 15—18 серпня 1923 р. Він обговорив цілий ряд справ організаційного та суспільно-культурного значіння і прийняв низку важливих, і під принципіальним поглядом і з практичного боку, постанов. Те саме можна зазначити і відносно двох конференцій української еміграції, що відбулися в Букарешті.

Нам доводиться і чути і читати цілі оди во славу російської еміграції, що за час вигнання спромоглася утворити стільки високих культурних вартостей, заснувала стільки наукових інституцій, видала стільки книжок, досягла таких визначних успіхів у різних галузях мистецтва. Так, це правда, але як що уважно оцінити ті, на перший погляд, скромні результати, яких добилася українська еміграція, то цілком об'єктивно доведеться визнати, що зробила вона значно більше за російську. Бо й справді треба пам'ятати, що російська еміграція нараховує в своєму складі щонайменше півтора, а може й два мільйони осіб, себто сил у неї принаймні в 20 раз більше, ніж у нас а що до матеріальних засобів, то в росіян вони напевно в сотки раз більші, ніж в українців. Бідолашну, дійсно пролетаризовану, українську інтелігенцію на еміграції не можна й порівнювати з тою, що числить у своїх рядах десятки тисяч заможної буржуазії і велику кількість справжніх багатирів-поміщиків, фабрикантів, банкерів. До цього треба долучити, що росіяне захопили в свої руки всі, які були за кордоном, засоби й кошти Російської імперії та її громадських установ, як от „Земгор“ і інші. Українцям вони не дали з цих загально-російських фондів ні єдиного гроша. При таких умовах можна було наробити чимало. Здавна обкрадені вчорашні раби Москви, українці орудували, можна так мовити, голими руками та самими злиденними коштами, і однак ми маємо за кордоном три високих школи (дві в Празі й одна в Подєбрадах) кілька шкіл середніх, маємо еміграційні видавництва, що випустили тисячі книжок, маємо біля тисячі студентів, що ретельно готують себе до служби рідному краю. Помножте усе це принаймні на 20 і вже тоді порівняйте з тим, що зробили росіяне.

Культурна акція української еміграції, так само як і політична, не обмежується самими еміграційними верствами. Вона робила й робить певні впливи і на

те, що твориться в цій царині по той бік Збруча. Наведу хоча б такий приклад. До 1922 р. на Україні не виходило поважного місячного часопису, а коли Винниченко й Шаповал почали видавати в Празі „Нову Україну“, то в Харькові негайно заснувався „Червоний Шлях“ з явним завданням конкурувати та поборювати еміграційне видання.

Аналогічні явища спостерігаються і в інших культурних галузях. Еміграція дає „допінг“ червоній Україні, примушує її конкурувати з собою хоча б під ворожим прапором.

По справедливості треба зазначити, що найбільших успіхів на полі культурно-суспільному, а в першу чергу освітньо-науковому досягла українська еміграція в Чехословацькій республіці, хоча, здавалося б, цього треба було б чекати в Польщі. На жаль, наші емігранти, недавні „sprzymierzeńcy“, не знайшли тут сприятливих умоз життя і праці. Ми певні, що велика кількість еміграції знайшла б на „кресах“ кавалок хліба, коли б для нас, українських емігрантів, як для жидів у колишній Росії, не було встановлено межі осілості... Але та межа є і ретельно охороняється... Отже сотки інтелігентних українців законтрактуються на важку фабричну працю і виїждять у далеку і чужу Францію...

А чи не пора б повертати просто до дому — на Україну? Це питання де-хто з емігрантів вже вирішив для себе позитивно, але більшість еміграції виявляє велику обережність що до його розв'язання і волить в далекій чужині шукати притулку, ніж на батьківщині. Чому?.. Адже ж там, на вітчизні, яка не є, але існує українська державність і провадиться національна праця?.. Так, безперечно, і ми б дали емігрантам-культурникам щирі поради повертати до-дому, як би були якісь гарантії, що вони знайдуть там відповідну працю, а не опиняться під суворим доглядом поліції та під загрозою голодної смерті. Але ж на такі гарантії зараз і натяку нема, та ледве чи швидко вони й будуть. На Україні й досі панує жорстокий режим комуністичної диктатури і нема горожанських свобод навіть в тих межах, які були при царському ладу. Нема й праці та заробітку для тих сил, що тепер нидіють на вигнанні.

Само по собі зрозуміло, що відірваність від батьківщини, від ґрунту, тяжкі умови життя і мате-

ріяльна залежність од сторонніх і часто ворожих чинників не можуть не відбиватися на моральному стані еміграції. Поруч із зразками патріотизму і витривалости доводиться спостерігати зменшення активності, розклад і деморалізацію слабих і хитких. Мімікрізм, чи то польський чи московський, „сменовеховство“, або й просто дно — остаточне моральне приниження, остаточний упадок... Подібне було в кожній еміграції, не минула цього й українська.

На конференціях української еміграції в Букарешті в 1923 і 1924 р.р. виникло і потім поставлено на чергу перед всією нашою еміграцією питання про конечність стати на нові шляхи в організації наших сил на вигнанні. Треба зберегти всіх здатних до даль-

шої боротьби за рідну державність, треба припинити невчасні суперечки та сутички між представниками різних політичних угруповань та прибічниками різних державних концепцій. Хай кожний вірує по свому — це справа його політичного сумління; хай живуть і функціонують окремі організації — це народної справи не руйнує; але у всіх нас є єдиний Рим, єдиний спільний Ідеал — Незалежна Соборна Українська Держава, і всі, хто щиро в той ідеал вірує, мусять складати єдине національне тіло і мати єдиний національний центр.

Така думка в кожному разі заслуговує на те, щоб на ній як найуважливіше зупинитися.

С. Т. і О. П.

Український науковий рух на еміграції

АЙБІЛЬШЕ праць видали українські учені на еміграції по історії української літератури та українській історії. З історично-літературних творів, котрі появились на еміграції, особливу увагу повинні звернути розвідки проф. Л. Білецького. У творах своїх проф. Бі-

лецький сполучує широкі знання, оригінальність і виробленість методи; як методичну основу, він приймає ідеї нашого великого вченого

Проф. Щербина,
Ректор Празького українського університету.

О. Потебні й старяється розвинути їх далі. Досі ним надруковані: „Поезія та її критика“ (1921), „Перспективи літературно-наукової критики“ („Нова Україна“, 1923), „О. Олесь“ (там же), „М. Коцюбинський“ (в I т. збірн. творів Коцюбинського, 1923), „Історія україн. літератури“, т. I. в. 1 (1923), „Історія україн. драми“ (1922), „Українська драма“ (альм. „Дніпро“, 1923) та ин.

Проф. Філарет Колеса на еміграції видав збірник народних пісень Підкарпатської України, розвідку про них і де-кілька инш. нарисів про устну словесність (нпр. „Про вагу наукових дослідів над устною словесністю“ — ЛНВ, 1923, № 7—8) і т. д. Збірник народних пісень видав також О. Кошиць („Пісні України“, 1920). Де-кілька нарисів по історії україн. літератури XVI в. надрукував проф. Ів. Огієнко („Пересопницька Євангелія“, „Житомирська Євангелія“ та ин.).

По історії нової літератури низку своїх нарисів видали Вол. Дорошенко: збірн. „Життя і Слово“ (1922) „Шевченко і його думки про громадські справи“ (1921), „Шевченкова криниця“ (1924), „Освіта Шевченка“ (1924), „В. Стефаник“ (1921) та ин.; вкупі з проф. Д. Дорошенком, В. Дорошенко написав „Українське літературне життя на еміграції“ („Трибуна України“ 1923), і Богдан Лепкий („Незабутні“ — про В. Стефаника, Г. Чупринку й т. д. і инші). Де-кілька своїх літературно-критичних статей умістив Дм. Донцов у „ЛНВістнику“ („Поетка українського рисорджименту — Л. Українка“, „Криза україн. літератури“, „Про молодих“). Про окремих письменників писали нарисы: проф. Дм. Дорошенко („П. Куліш“, 1921 і 1923, та ин.), проф. Вяч. Заїкин („Джерела світогляду Шевченка“ та ин.), Б. Лисянський („В. Самійленко“), проф. С. Русова („Дм. Маркович“), В. Сімович („О. Кобилянська“ і т. д.).

Досить багато зроблено емігрантами-вченими на полі історичної науки. Тут найперше треба вказати кн. Вяч. Липинського „Україна на переломі: 1657 — 1659“ (1921), котра, як каже проф. Д. Дорошенко, „є найсильнішим і найважливішим з усього, чим позначився в україн. історіографії великий здви́г, який зробили в ній революція і відродження української державности“. В сій книзі В. Липинський старається воскресити українські історичні національно-державні традиції та ті ідеї, котрі присвічували нашим предкам у важніші моменти в минулому — за Б. Хмельницького та І. Мазепи; ціла книга, — по словам критика, — перейнята духом свідомости і ясности українських національно-державних стремлінь; якого бракувало раніш українській історіографії. Свої історичні ідеї розвинув також Липинський у відомих „Листах до братів-хліборобів“. Ідеї Липинського мали великий вплив на багатьох українських істориків.

Дуже близький по поглядам до Липинського проф. Ст. Томашівський; разом з Липинським, він може вважатися основоположником нового (національно-державного) напрямку в україн. історіографії, котрий старається витиснути старий (демократичний) напрям, який до недавнього часу панував в україн. історіографії. В дусі національно-державної ідеології пр. Томашівським написані: „Українська історія“ (поки що вийшов 1-ий том), збірн. статей „Під колесами історії“ (1922), ст.: „Історія й політика“ („Хліб. Україна“), „Влада й культура“ (там же) та ин. До цього ж напрямку належить проф. Дм. Дорошенко, котрий ви-

Проф. Іван Огієнко,
б. ректор Кам'янецького університету,
перекладчик церков. книжок.

дав на еміграції дуже багато творів: „Славянський Світ“ (3 томи, 1922), „Огляд україн. історіографії“ (1923), „На світанку нашого відродження“ („Хліб. Україна“, кн. 2), „Історія Русов“ (там же, кн. 3), „М. Костомаров“ (2-е вид., 1924), „Короткий курс історії України“ (1921, 2-е вид. 1923), „Угорська Україна“ (1919) та ин. Особливо велике значіння має „Огляд історіографії“ пр. Д. Дорошенка; се є перший загальний курс української історіографії“.

Иншого напрямку тримається проф. Вяч. Заїкин, котрий (подібно до того, як проф. Л. Білецький в історії літератури) шукає нових методів в історіографії. старається внести в українську історичну науку нові ідеї західних і російських історіоофів (Шпенглера Віппера та ин.) і утворити нову історичну ідеологію (етичну); досі ним надруковані „Головні моменти історії україн. державности“ (1923), „Лекції історії державного ладу України“, (т. I, в. 1 (1924), „Суспільний світогляд Кирило-Методіївців“ („Наш Світ“, чч. 4—5), „М. Драгоманів, як історик“ („Наш Світ“, чч. 10—16) та ин.

Цілу низку творів, писаних на підставі новонайдених архивних матеріалів, надрукував Ілько Борщак: „Ідея Соборної України в минулому“ (1923), „Гетьман П. Орлик“ („Хліб. Україна“, кн. 4), „Книгозбірня Орлика“ ЛНВ, 1923, № 11), й багато инш. На безпосередніх дослідах теж оперта розвідка д-ра Олександра Колесси; „Південно-Волинське городище і городиські рукописні пам'ятники XII—XVI вв. та инші його праці. Нарешті ще зазначимо „Історію Підкарпат. України“ В. Пачовського.

Де-кільки праць видано по історії української революції 1917—20 рр.; найширші з них — „Відродження нації“ Винниченка (1920, 3 томи) і „Українська революція“ П. Христюка (1921, 4 томи); на жаль обидві дуже тенденційні; в близькому часі має вийти огляд історії укр. революції О. Саліковського; по історії українсько-російської війни видав розвідку ген. М. Капустянський „Похід українських армій на Київ-Одесу“ (1923, 2 томи). Чимало надруковано також мемуарів, з них важніші — В. Андрієвського й проф. Д. Дорошенка.

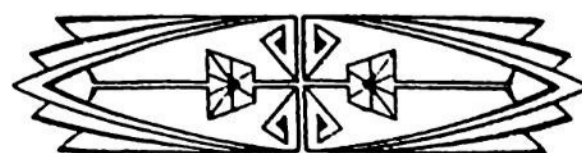
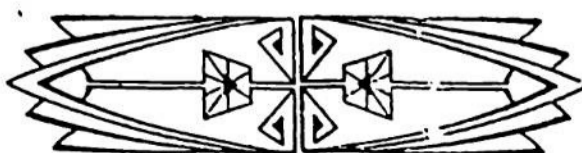
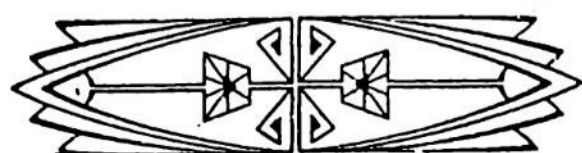

Проф. Шовгенів,
ректор Подєбрядської української
сільсько-господарчої академії.

По історії культури видав низку творів проф. Ів. Огієнко: „Українська культура“ (2-е вид., 1923), „Історія україн. друкарства“, ч. 1 (1924), „Ів. Хведорівич“ (1924), „Свято україн. культури“ (вид. „Нашого Світу“, 1924), „Українська мова в Києво-Печерській Лаврі в 17 ст.“ („Дух. Бєсїда“ чч. 1—2) й багато инш.

Проф. В. Біднов, один з найвидатніших істориків Православної Церкви, крім багатьох заміток і статей на загально-історичні теми, написав: „Церковна справа на Україні“ (1921), „Короткий курс історії Української Церкви“ (на жаль, досі ще не виданий) та ин.

(Закінчення буде)

ПРОФ. І. ОГІЄНКО

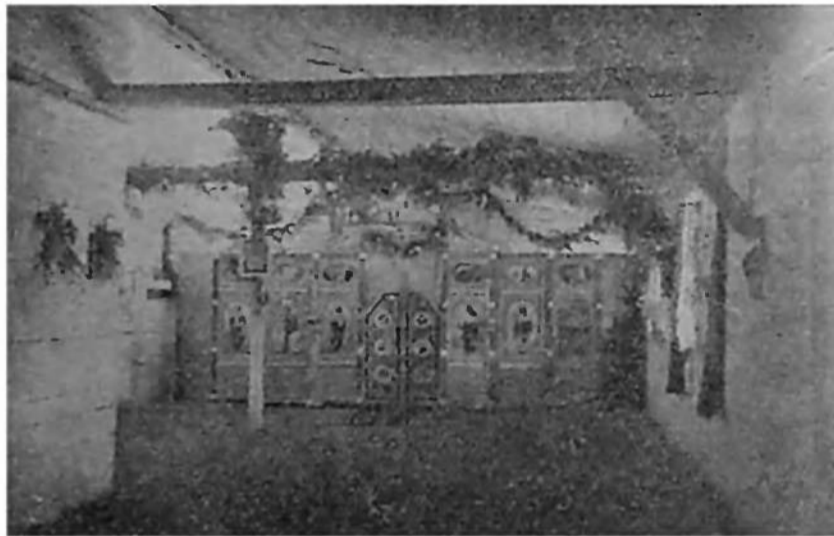
Релігійна опіка над українцями-емігрантами

АГУ нашої еміграції давно вже визнала католицька духовна влада. Всім відомо, яку велику увагу свою звернув Рим на становище російської еміграції і допомагає їй реально й часто. Папа наказав своїм кардиналам, щоби вони по

цілій Європі заопікувалися емігрантами з б. Росії. Цим шляхом Рим зондує собі ґрунт для будучого навернення на католицизм цілої Росії. Знаємо, що за цю свою допомогу Римові вдалося вже не одного з емігрантів затагнути й до католицької віри.

Кардинал парижський Dubois призначив свого єпископа-суфрагана Шапталя (Chartala) опікуном теї католицької еміграції, що живе й працює на терені парижської архієпископії. Шапшалья повів енергійну працю, і вже не один емігрант-росіянин прийняв католицизм і став під опіку заповідливого Шапшалья. І справді, емігранти постійно свідчать, що католицькі

Церква в таборі.
(Олександрів, Польща).

єпископи скрізь своєчасно подають потрібну допомогу на чужину занесеному бездоленому емігрантові.

Оце недавно французькі єпископи приїжджали до Польщі, а разом з ними приїздив і єписк. Шапталя. Шапталя найбільше цікавився в Польщі справою навернення на католицизм Підляшша та Волині, цікавився працею посланих вже туди єзуїтів. Навіть польські газети (Dziennik Poznański, Słowo Polskie і др.) забили тривогу, чи ці єзуїтські релігійні експерименти не ідуть занадто далеко і чи не загрожують вони релігійною, тепер так не потрібною, боротьбою на східних землях Польщі. Як бачимо, — розпочалося з ніби звичайної допомоги емігрантам, а кінчається поки що відповідною католицькою акцією на Підляшші та на Волині.

Оця католицька опіка над емігрантами насовує нам цілий ряд ріжних питань. Хто з духовенства

опікується українською еміграцією взагалі? Хто опікується цєю еміграцією спеціально в Польщі? Відповідь одна — ніхто.

А все це веде тільки до дуже небажаних наслідків. Вище духовне управління православне за кордоном навіть не пробувало ввійти в близькі стосунки з українською еміграцією і призначити їм окремого такого єпископа-українця, щоби сердечно став до цієї еміграції і заопікувався нею бодай морально. Політика вбила в цих ієрархах почуття свого найближчого обов'язку і вони покинули на призволище десятки тисяч української еміграції. Покинули, бо політика не дозволила їм підійти до цих емігрантів, як до українців. А самі українці, ставши за свою українську ідею безпритульними мандрівниками, вже через саме це не допустять до себе кожного, хто підходить до них з метою русифікації. Гірко це писати особливо через те, що б. митрополит київський і сам опинився на мандрах, але він ані разу ніколи не виявив найменшого бажання бодай поцікавитися, як же живе ота київська еміграція... Політика вбила пастиря...

А хто ж заопікувався величезною православною еміграцією в Польщі, де церковне життя так-сяк уже налажене? Хто підійде до українця-вигнанця з теплим словом поради та пастирської втіхи? Три роки тому офіційно опіку над українською еміграцією прийняв єпископ Кременецький Діонісій, пізніше архієпископ волинський. І вся еміграція в Польщі, де-б вона не жила, на службах Божих постійно згадувала „владу нашого Діонісія“. А тепер еміграція знову залишена сама собі та на ріжні чужоконфесійні впливи; і тільки дивуватися треба, що ця еміграція не знає ще, або мало знає відступників від батьківської віри...

Але далі так бути не може. Українська еміграція в Польщі мусить мати свого одного якогось єпископа, який реально заопікувався б нею, заопікувався б з благословення Синоду. Нехай би еміграція відчула, що вона справді має в Польщі свого духовного пастиря, твердого оборонця і розумного дорадника. Знаю, як часто знесилений та зголоднілий емігрант в Польщі на всі боки кидається, і ніде не знаходить ані доброї поради, ані підтримки...

Надходять Різдвяні Свята. Хто закличе вірних до посильних пожертв на користь бодай для хорих емігрантів? Хто в це свято Любви скаже їм сердечне батьківське слово потіхи та заспокоєння?

Українська еміграція сподіватиметься, що вища церковна влада православна таки заопікується нею і призначить для цього окремого єпископа. У нас же єсть тепер єпископи, що зможуть щиро підійти до своїх бездоленних братів.

Знаємо й бачимо, що Рим звернув уже пильну свою увагу на „східні креси“ Польщі. Гірко було б, коли б чужий Шапталя почав свою пастирську працю й поміж українцями-емігрантами.

О. ОДЕСЬ

* * *

Вчорашні спільники на нас здіймають зброю,
Ідуть з мечем на нас брати,
Готові братньою рукою
Нас на Голгофі розп'ясти, —
О, Боже, Волю захисти.

Сліпою помстою і кров'ю
Іх груди дихають в огні...
Закрийте Волю хоруговою,
Не дайте впасти їй в борні...
Північний Привід в далені.

Червона пара над землею,
Кричать над Волею круки...
Невже розлучимося з нею,
Невже від братньої руки
Впадуть підкошені квітки?!...

О, схаменіться! Тільки дайте
Напитись сонця і краси,
А потім бийте, ріжте, крайте,
Тіла рубайте, як ліси,
І Волю розірвіть, як пси.

* * *

Народе-Страднику, навчи і нас в вигнанні
Любити свій Єрусалим...
Навчи в солодкому стражданні
Пройняти серце ним.

Щоб на чужині, над річками,
Поклавши кобзи жалібні,
Ми тихо сходили сльозами
В жалю по рідній стороні.

Народе-Страднику, навчи і нас в вигнанні
Любити свій Єрусалим,
Навчи в солодкому стражданні
Пройняти серце ним.

* * *

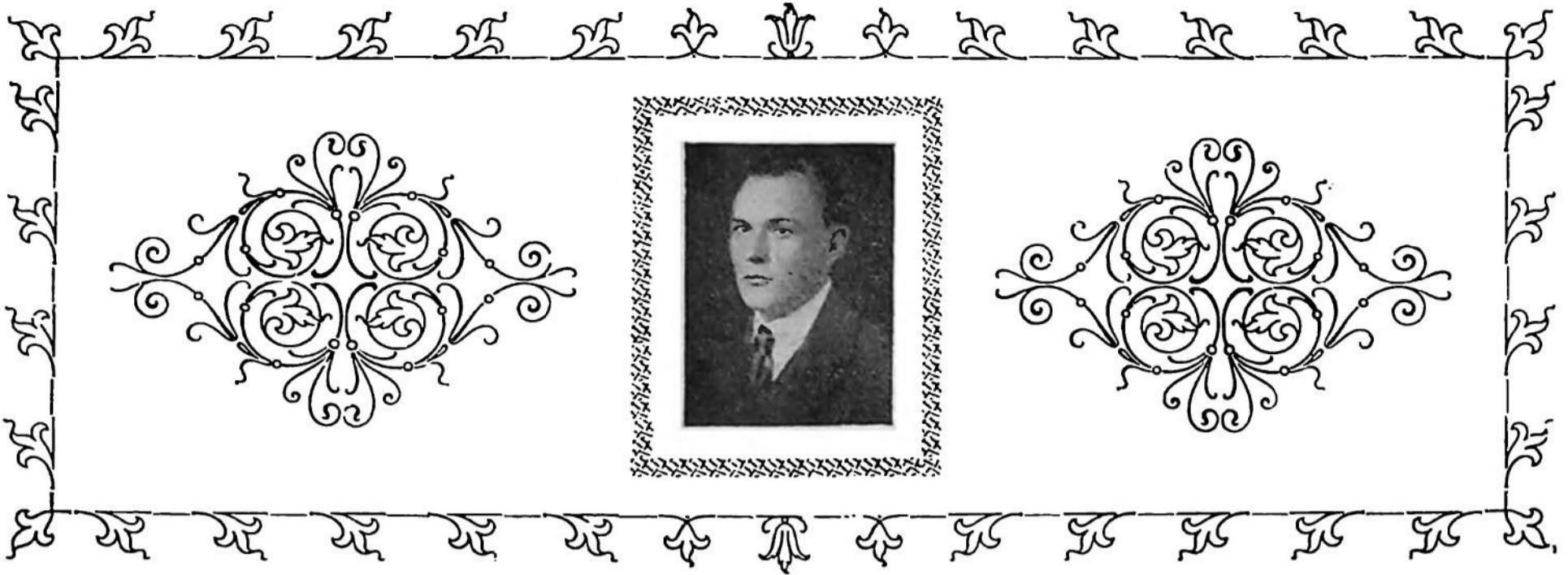
В вигнанні дні течуть, як сльози,
Думки в вигнанні сплять, як мертві,
Солодкі спогади сичать, як змії,
Душа ридає, як дитина.

Душа розірвана, як рана...
Бальзам далеко так, як сонце.
А сонце, сонце як і щастє,
Там, там, лише в краю коханім.

Мод. Левицький

Модест Левицький,
письменник і громадський діяч. На емі-
грації (Чехословаччина) продовжує свою
літературну працю. Одно з його оповідань
недавно перекладено на німецьку мову.

КЛИМ ПОЛІЩУК

КРАСНОПІЛЬСЬКІ ПРИВИДИ

(Легенда)

I.

СТАРИЙ, дуже старий панський палац у Краснополлі.*) Ніхто навіть із старих людей не пам'ятає, коли і хто його збудував. Але будував його хтось дуже мудрий: три поверхи з красно розмальованими стінами і страшно глибокі льохи під ним. Кажали, що в тих льохах ще ніхто ні разу не бував, хоч там грошей та вина Бог-зна скільки ще від Любомирського залишилося. Від одного пана до другого і так із віку в вік переходив цей палац, заки не перейшов до якогось собі Мазаракі, який мало коли й жив у ньому, а через те палац майже завжди стояв пустою страшною. Один тільки старий Ян, що був сторожем ще до Мазаракі, ніяк не міг покинути старого панського гнізда й пильно доглядав його. Багато було таких, що цікавилися палацовими льохами, але ніколи ще не знаходилося такого сміливого, щоб пішов у ті льохи шукати дорогих скарбів. Як казали старі люде, то ці льохи тягнулися далеко під землею, доходили аж до середини Краснополля і кінчалися під стародавньою церквою, яка була збудована ще тоді, як не було й самого палацу, а вся місцевість, де тепер Краснопілля, шуміла дикими лісами та була богата всякою звіриною.

Перекази прадавні кажуть, що за рікою Кобиллям було колись велике грецьке місто Тіполь, на яке напали татари і знищили його враз із мешканцями. Де-кому з них пощастило втікти на другий бік ріки й заховатися в лісах, де згодом з'явилося село й повстала ця церква. Село жило собі вільним і не від кого незалежним життям, але згодом приїхали сюди пани, а тоді виріс цей палац.

Окрім таємничих льохів у йому було ще багато іншого дива: темні кімнати з людськими кістками, великі ясні кімнати з безліччю портретів усяких осіб у дорогих жупанах, кереях та гетьманських шапках, із мечами й булавами в руках, а на горищу лежали й тліли стародавні „чорні книги“...

*) Краснопілля — тепер містечко Житомирського повіту на Волині'.

Страшний був цей палац, бо ксьодзи „прокляли його скоро гайдамаки зарізали тут вельможного пана Ескерко з його жінкою“. А знову, як розказують, сталося це ще за часів Коліївщини. Скрізь у народі настала смута й неспокій великий. Пани тяжко карали кожного, хто насміявся повставати проти їх сваволі. Тоді по всій Волині люде стали втікати в ліси, де в потайних місцях збиралися в гайдамацькі гульбища. Тяжко було й краснопільцям терпіти знущання свого пана Ескерко, але ніхто з них не хотів утікати в ліси, а так ждали, що прийдуть гайдамаки і визволять із неволі. Ждали і ждали, а гайдамаки не показувалися навіть.

Але, одного разу у церкві старий пан-отець сказав казання: „Снився мені, мої діточки, сон дуже дивний... З'явилася мені свята Марія Єгипетська, одягнута в нашу просту сіру свиту з мережками на ковнірі, в гетьманській шапці з самоцвітами й ножем за поясом. Подивилася, подивилася, зітхнула важко й сказала: „Перекажи, старче сивий, своїм дітям вірним, нехай вони визволяються з неволі, а я їм у пригоді стану. Нехай візьмуть мій образ і перед ним свої ножі посвящать“...

Заворушилися люде й десь у них сміливість узялася. Багато людей зразу-ж подалося в ліси на гульбища, щоб там до гайдамаків прилучитися, але проте більше стали вдома готуватися. Намалював маляр образ святої Марії Єгипетської, а коваль багато ножів наточив і стали ждати того часу, як ударить гвалтовий дзвін і почнеться... Але минуло багато часу, а гвалтовий дзвін не дзвонив. Люде чекали, що приїде посланець із гульбища й засурмить у коловороті, а потім задзвонить дзвін і тоді все буде так, як має бути...

II.

Була тиха літня ніч і накрапав дрібненький дощик. Потомлені денною працею люде ніяк не могли сподіватися чогось надзвичайного в таку горобину ніч, а через те спокійно собі спочивали. Коли в саму північ, несподівано, засурмила сурма в коловороті і вдарив гвалтом великий дзвін на старій дзвіниці.

Йшли з гульбища гайдамаки й кликали людей на допомогу, але люде спали...

Прийшли гайдамаки й вломилися в панський двір. Пан Ескерко гуляв зі своїми сусідами панами і не думав спати. Довго змагалися панські слуги з підпанків, бо знали з досвіду, що помилування не буде, але потім подалися й скорилися. Коли гайдамаки добралися аж до самого палацу, там багато панів встигло вже поховатися, а тільки Ескерко зі своєю жінкою не зумів цього зробити, бо вона була надто молода та гарна й неохотіла лізти у грубу, де було багато саджі. Знайшли їх обох під престолом палацового костела і тут-же жорстоко скарали. Кажуть, що з пана живцем шкіру дерли, а пані відтяли голову. Але як тільки її голова покотилася вбік від тіла, так коло престолу з'явився якийсь чорний ксьондз з книгою в руках, який сказав: „Будьте прокляті на двісті літ!.. Будьте сонні, глухі й сліпі на стільки, щоб ніколи не бачили й не чули своєї волі“!..

Взяли гайдамаки того ксьондза і, вчипивши йому на шию важкий дубовий стіл, вивезли з палацу й утопили в річці Кобиллі.

А тоді подіставали з глибоких льохів срібло й золото, порозбивали зарослі зеленим мохом старі бочки з міцним литовським медом і майже до самого ранку, пили-гуляли... Багато з них так загулялися, що й забули піти на село та людей розбудити... „Байдуже, — казали собі, — раз перемогли, то як же можна боятись переможених“... Але не так воно сталося... На селі шойно стали прокидатися, щоб на панщину йти, як наїхали гузари графа Замойського. Приїхавши, зразу-ж із чотирьох боків село запалили і взялися за людей:

— Кажіть, хто був?!..

Схопилися люде за свої ножі, а вони не свячені, так і руки опустилися. Що-ж було робити без гвалтового дзвона. Отже, скорилися!..

В самім палацу ще довго змагалися гайдамаки, а потім побачивши свою лиху годину, взяли і в глибокі льохи поховалися. Гузари без жалю порубали їх і поскидали в потайні темні кімнати, а льохи позамикали й свою варту над ними поставили.

Старого пан-отця повісили на дзвіниці коло того дзвона, в якого мали дзвонити на гвалт. Йдучи на смерть і прощаючися зі своїми людьми, він сказав:

— Проспали ви свою волю тоді, як уже не можна було проспати... З цього часу будуть вас непокоїти привиди, щоб не сміли проспати її вдруге!..

Люде, кажуть, дуже плакали й присягалися, що не проспять більше...

III.

Багато літ минуло з того часу, але між людьми все жили перекази про це страшне діло і до останніх навіть часів говорили, що як тільки в селі має бути пожежа, або так якась нещастя, то в панськім саду опівночі блукає безголова біла жінка, яка тримає в руках свою відрізану голову з зеленими очима і, коли хто її побачить, то з ним обов'язково станеться якась лихота.

Через це саме старі люде ще й до цього часу бояться вночі йти через панський сад з одної частини села на другу і, як є яка необхідна справа, то обходять боком, надаючи великого круга.

Дід Семен Лічман, який довший уже час паламарював у церкві розказував, що як мала впасти панщина, то бачив під церквою якогось святого, який стояв на колінах і молився на схід-сонця. Як він до-

гадувався, так то, певне, був той пан-отець, якого вороги за волю скарали...

Потім, як мала вибухнути Велика війна, то в селі аж четверо людей бачило білу паню. Один із них, молодий парубок, який ніколи нічого не боявся, розказуючи про свою зустріч із білою панею, казав:

— Не можу тут бути... Коли б уже піти кудись так, щоб і сліди мої запропалися!..

Як стала війна, то його забрали до війська і він не вернувся назад.

Перед Револуцією церковний сторож, Левко, бачив у старій дзвіниці „таку святу, як та, що на старому образі, в бабнику стоїть“...

Казав:

— Стояла, як жива, а від неї ясне сайво било...

Перед тим, як мали йти з фронту московські люде, знову ктось бачив білу паню, але вона вже не мала голови з собою. Люде вірили й невірили, але ждали чогось недоброго. Скоро те недобре сталося. В село прийшли московські люде й отаборилися в палаці. Настала неспокійна година: день і ніч якась стрілянина, крик, галас та дивні співи... Тоді загинуло четверо господарів, які не хотіли коритися московським людам...

Одного дня московські люде сказали, що треба знищити панське гніздо, бо самі вони кудись вибіралися і не потребували його більше. Тих, що спротивилися цьому, купали в ополонці й мокрих до високих старих ялин привязували, які росли навколо палацу. Коли вже не було кому більше протівитися, та й ті, що протівилися, вже не сперечалися, тоді московські люде з піснями стали громити старий палац...

Виносили на двір й роздавали господарям оксамитові канапи, дубові столи, з червоного дерева шафи та дорогоцінні кришталеві дзеркала. Порцеляновий покуд просто викидали за вікна й топтали ногами, щоб ніякого сліду з панських витрибенків не лишилося“...

Дехто, що бажав досягти великої мудрости, забрався аж до „чорних книг“ і вибрав собі найкращу з них...

Коли вже все було поділено, тоді витягли на двір старий фортеп'ян і, поставивши його на снігу, стали шукати „справжнього музику“... Музика скоро знайшовся і втяв такого козачка, що все село тільки в боки взялося. Стали їсти, пити й гуляти, як ще ніхто ніде не гуляв. Усе село танцювало, а разом із ним танцювали і московські люде..

Було так цілий день, а над вечір стало чогось сумно, а через те вирішили палац запалити, думаючи, що веселіше буде...

Три дні палав старий палац, а коли перестав палати, то від нього залишилися одні чорні, страшні, теплі руїни. Старі люде журно хитали головами, кажучи: „Ой, не подарує нам цього біла пані!.. Ой, не подарує“!..

Однак, минався час і всяка біда миналася, але про білу паню, як і про дивного святого, що з'являвся колись паламареві, — ні згадки...

Зосталося тільки одно цілим і непорушним — образ Марії Єгипетської у сирій мужицькій свиті, який ще й досі стоїть на своєму давньому місці. До нього то й моляться тепер старі люде, перед ним то й світять свої тоненькі воскові свічки, віруючи, що — „хоч той образ дуже старий, але він вічний“!..

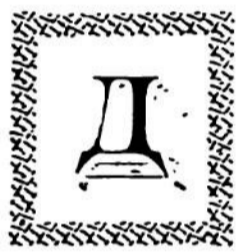

ГАЛИНА ОРЛІВНА

ОСТАННІ СТРУНИ*)

I.

Де ділась радість? Це головне питання, яке переслідує мене останніми часами.

Іду селами, нашими селами. Іду з міста будувати „велике нове“. Вибрала село тому, що місто вимучило мене своїми сірими лицами і вічно-хорими нервами, тому, що я донька землі і хочу зблизитися з нею, нарешті тому, що сподіваюсь тут зустріти те, за чим так стужилася душа: сміх дзвінкий, заразливий і просту, ясну та молодую радість.

Зовнішньо це виглядає просто: я їду на посаду агронома до одного з більших сел, звідкіля буду їздити по цілій волості.

Селами тиша. Не та неспокійна, як то було в перші роки революції, тиша, котра кожную ніч робила такою повною таємничого змісту. Це — лише пасивне чекання: що ж далі? Осінні поля сонно і сіро дивляться жовтими стернями, та де-не-де землею „під паром“. Цього року занадто цієї „парової“ землі. Торік в цей час уже орали на озимину і земля жадбно чекала нового зерна. Торік в цей час орачі раз-по-раз прислухалися до далекого гулу гармат, напружено ловлячи вухами хвилі західного вітра. Міцніше стискали у жмені зерно, з більшою силою кидали в чекаючу землю:

— Приймай! Не знати, хто плід збере!

Торік в цей час...

— Так де ж ділась радість? — вертаюсь до свого питання.

А от по той бік річки й мое село:

— Вівсяники! — показав батоном візник.

Розкидалось на горі гарне, мальовниче, з високою, білою церквою село.

— У вас дідич був? — запиталася, показуючи на великий дім, що видно було здалеку з краю села.

— Та який там дідич! — півобертаючись, процідив візник.

— То — Чапля живе.

— Таке прізвисьце?

— Ні, пишеться вона інакше, а по уличному зветься у нас Чаплею... Панна — з кривим усміхом додав за хвилину.

Переїхали греблю, стали виїздити на гору. Тепер „Чаплін“ будинок був близько, остільки близько, що видно було зруйноване подвір'я без огорожі і дім з покривленим ганком, та западаючими до середини вікнами. Тут революції видно мало що залишилося робити, тут була робота тиха, повільна — робота часу.

— Другим селам щастя, а у нас і дідича порядного не було, все Чапля продала ще за війни. З чим були перед революцією, з тим і zostалися...

Розпиталася за „Чаплю“. Вона сиділа й досі в своєму старому гнізді й нікому не приходило до голови її звідтіля вигоняти: такий це був поганий, старий дім, що й худоба не хотіла би там бути. Стара, пів-божевільна, здичавіла панна, замкнулася в своїм „решеті“, як називали її дім, і ні з ким із селян не хотіла знатися, крім свого старого орендаря, що в свій час обдер її, як липку.

— Є у неї якась там музика — піаніном зветься. Як вийшла революція, там ми хотіли рекуїзувати для „Просвіти“, але вона зняла такий крик, так забігала по комітетах, що куди там!.. Правда, ми би не зважали, але як подивились на саме піаніно, так діло не варте: нікуди не годиться — стара шкапа.

Пів-зруйнований дім, піаніно, може Лянерівські вальси, сама пані, може з тонкими рисами й сивим волоссям — анахронізми цікаві.

— Піду! Неодмінно піду! — вирішила.

II.

Скривлені комори непривітно глянули на мене, коли переходила заросле бур'яном подвір'я.

Перед великим, колись білим будинком самотньо і якимось зайво стояла сосна. Перед вікнами, очевидно, був колись квітник, але тепер лишився тільки кущ рож, який стояв по середині занедбаних грядок і натякав на нетривалість всього земного.

*) Авторка-смігрантка.

Я застукала у двері. Ніхто не відповів, тільки десь, в покоях закашляла собака. Я застукала ще і на цей раз одно з ряден, якими були завішані вікна, злегка піднялося і на мене подивилось якесь таємниче око.

— Та відчиніть же нарешті! — крикнула я.

Рядно спустилося і за пів хвилини хтось за дверима спитав:

— Хто там?

— Я хочу бачити пані господарку.

— Немає вдома.

— Нічого. Одчиніть, я зачекаю.

Настала павза.

— Пані нешвидко прийдуть, — почувся нарешті.

Це вже починало дратувати мене.

— Ховається значить.

— Пустіть же нарешті, я чекатиму! — проговорила в голос.

По довшій на цей раз павзі, голос прорік:

— Тоді обійдіть навколо, з балкону, тут двері забиті.

Двері з балкону вже були розчинені якоюсь невидимою рукою і тільки старий кімнатний пес, з ознаками хронічного бронхиту, зустрів мене безнадійним бреханням.

Перша кімната була абсолютно порожня, лише в одному кутку звалена була якась прогнила картопля, від якої йшов прикрий дух. Підбурена цікавістю, я перейшла кімнату й розчинила двері в другу.

Цікаво, як виглядають ці „бувші“.

Несподівано зупинилася в здивованню:

— Так ось як!

— Ось воно, те виміраюче гніздо, на котре я прийшла ще раз поглянути — ось воно.

Ну і деж старовинні гравюри, вольтеровські крісла, де ж та романтика з якою зв'язується „уміраюче старе“? Справді, запах розкладення душив віддих, але яка ж це була неестетична смерть!

Порожньо, брудно і неохайно, по-жебрацькому. По середині кімнати — круглий стіл — здається єдина ціла річ в кімнаті, навколо нього навалилися, мов трупи, покалічені, знівечені, покриті порохом крісла. Під стінкою — обідрана, продавлена канапа, з нутра якої зловіще визирає, стремлячи вгору, заржавіла пружина. І все здається. По-за тим — в кожному куті навалені груди якогось лахміття, подертих і зітлілих книжок і всяких інших річей, що давно вже загубили свої зовнішні прикмети. Але ні, он в кутку, коло самих дверей стоїть воно, оте саме піаніно, що з'являється предметом насмішок і одночасно бажанням всіх селян. Стоїть маленьке, боязко притулившись до стінки.

На стільчику, що коло піаніно, пороку немає, значить, на ньому недавно сиділи.

Я перелистала два нотних зшитки, що лежали на піаніно. Чайковський, Рахманінов, Шопен... Цікаво!.. Задумано взяла два-три акорди. З під пальців захрипіли згуки подібні до кахикання бронхитичного пса.

— „Шкапа!“ — згадалося.

Б тій хвилі хтось скрипнув дверима. Обернулася. Проти мене стояла жінка — маленька, худа, років сорока п'яти. Невеликі сірі очі дивились перелякано, а сухі, костляві руки соромливо застібали гудзик на блюзці. Блюзка, очевидно, одягнена на швидко і з під неї, то тут, то там, вилазила друга — брудна і подерта.

— Ви господарка цього дому? — запиталася я, не зводячи з неї очей.

— Так.. Чим можу служити, запинаючись, якось перелякано відповіла.

Голос був знайомий, це його я чула через двері.

Майже експромтом придумала я причину свого приходу — це було щось відносно розмежування земельних наділів. Вона слухала уважно і в той же час з недовір'ям, майже ворожнечістю, дивилася на мене. Очевидно, була певна, що її прийшли в той, чи інший спосіб грабувати, хоч власне грабувати в неї вже не було чого.

Нікчемна, безбарвна істота стояла переді мною, дріжучи за рештки своїх злиднів. І це той романтизм, ті вянучі квіти минулого, про які ми звикли фантазувати... Труп... Огидний труп.

Зробилось нудно. Коли зібралася вже йти, погляд упав раптово на піаніно. Глянувши ще раз на зіщулену постать, раптом почувла в собі недобре бажання чимсь діткнути її, примусити вилізти з вапняної покришки слимака.

— Маю до вас ще одну справу, — проговорила я, впиваючись в свою жертву очима. Тут при „Пролеткульті“ є аматорський гурток і йому конче потрібне піаніно. Чи не змогли б ви продати, або бодай визичити їм своє? Ви ж ним, здається, не користаєтесь, а там би воно було дуже потрібне.

Маленькі сірі очі піднялися, розширилися і на момент зупинилися на моїх з явною ворожнечістю.

— Так ви значить від них про піаніно прийшли...

І сама себе перебила. В мент розігнувши зіщулену постать, якось смішно підплигнувши, стала межі мною і піаніном. Якимсь верескливим голосом заговорила швидко й уривчасто:

— Говорила ж, що ні, говорила, що не віддам, хіба що, разом зі мною, розумієте, разом!..

І урвала. В слідуєчий мент стояла з схиленою головою, вся якась згасла і соромливо благаючи говорила:

— Ні, вибачте, піаніно я не можу віддати.

— „Ага! Ось воно!“ жадібно зафіксував мій пензель. Таки лишилося щось, якісь струни, яких не можна зачіпати. Але яке ж воно жалке, скалічене!..

III.

Осінім вечером блукала я по-між пожовклих дерев по старому, закинутому саді. Було гарно й на диво, на цю пору, тепло. Вянуче листя вливалось в груди ароматом незрозумілої тривоги. Було тоскно по людях, по живій, гострій думці, по бурхливому місту, котре недавно ще без жалю лишило. Довгі дубові алеї кликали вернутися назад, до казки минулого. Плястичні образи один за одним родились в фантазії, чулись кроки невідомих ніг, десь дріжав голос простої, колишучої мелодії.

Дивно, я ще не відучилася фантазувати?! Я могла себе віддати у владу якихсь тіней? Я, що приймаю участь у будівлі „Великого Нового“?

— Ах, ну так і єсть: це була музика. Звідки ж вона йшла? Невже звідтіл, з цього пів-зруйнованого будинку? Так, я стояла коло вікон, упиваючись струмочками звуків.

— Але як могла вона так грати? Вона, ця сіра, нікчемна, боязка, принижена істота? І що це за мелодія була? Здається її знаю, десь чула, тільки іншою, слабшою, блідшою. Ось вони, ці тони — вянучі, без сили пристрасти, повні туги згуки, ось вона — шляхотна, повна внутрішньої, глибокої краси мелодії.

КЛИМ ПОЛІЩУК

ДЕВ'ЯТИЙ ВАЛ

Як в останнє станем перед самим ділом,
Розженем на зустріч всемогутній рух,
Буде болем вищим гартуватись тіло,
А над тілом: владар — наш одвічний дух!...

Чи поля, чи ниви, чи долини й гори,
Все зрівняє владар у безмежний лан, —
Перехідні тіни побіжать на море,
Та на морі стріне лютий ураган...

І зійде півмісяць па червонім небі —
Скривиться від жалю, стане і завмре.
Тільки хтось із горя, у тяжкій потребі,
Гримне на все поле: — „Ой, бре море, бре!..“

Як надійде сонце до пісень змагання,
Заговорить громом наш запальний пал,
Буде то останнє Духа сортування,
Буде то останній Український вал!...

дія. І як вона могла, яким чарівництвом викликала ці згуки із старої руїни, з „шкапи“.

Згуки плинули, міняючись, то в наростаючий ропіт, то в сумні, елегійні тони, то в тиху покору фатуму...

Було ясно: говорила душа... Оголена душа посылала свою сповідь п'ятьмі ночі...

IV.

Вона прибігла до мене схвильована, бліда.

— Ради Бога, може ви щось зробите! „Вони“ вірвалися до мене, „вони“ розпоряджуються там, наче господарі, вони зачіпають моє піаніно. Ах, я навіть боюсь подумати, що вони можуть зробити! — говорила, закриваючи лице руками.

Стало жалко. Пішла з нею до порожнього подвір'я. Смеркалось. З освітлених вікон чувся неймовірний галас. Десяток п'яних голосів співало, хто в ліс, хто по дрова, „В ногу, ребята“!

На дверях було написано крейдою:

„Штаб бригади“.

На мою прозьбу, нам викликали командіра.

— Хай вона не журиться — казав, з ненавистю дивлячись на мою сопутницю. Як би ми хотіли тут бути, то їй би ніщо не допомогло, але нам самим гидко сидіти в цьому решеті, ми завтра вибираємось до школи.

— Чапля! — додав раптом презирливо, наче плюнув в її бік. — І на що вам з таким опудалом возитись?

— Чапля!.. Чапля!.. — зареготалося вслід за ним усе в вікнах.

V.

Вона ні за що не хотіла йти звідтіль. Ми прохажувалися по алеях парку, заходили на подвір'я, і знов ішли до саду. Завжди мовчазна, вона тепер якось горячково-поспішно говорила.

— Це головна алея... он там була колись альтанка, а це могила мого батька — показала на скривлений хрест в бічній алеї.

Стемніло зовсім, одна по одній загоралися зірки. Стомлені ми сіли спочити на пів-згнилому пеньку від липи.

— Це піаніно я дістала від моєї покійної матері — сказала несподівано й якось одразу замовкла. Я сиробувала заговорити про музику, але це

було надаремне: вона знов увійшла ціла в себе і здавалась ще сіришою і старшою.

Раптом її лице сдрігнулось. Вся випростувалась.

— Чуєте? — прошепотіла, схопивши мене за руку. — Чуєте?

В цей мент до мого уха долетів хриплячий і в той же час дивно-різкий згук. Вирвавшись з розчинених вікон, він розрізав п'ятьму і завмер між листям.

Я чула биття її серця.

Другий звук, вищий задріжав і обірвався. Залунав сміх.

— Гр-р-рр-ах! загреміло в повітрі — Грра-хх!

Мов божевільна кинулась до вікон і потягла мене за собою. Там вже кінчали почате: здоровий, рудий москаль сидів верхи на зваленому піаніно й зо всіх сил бив кулаками по даху. Клавіатура була одірвана і лежала в кутку, вишкваривши клявіші, мов мертві зуби. Троє писарів, сидячи за столом з порожніми чарками, виспівували різними голосами „вічну пам'ять“. Все покривав голосний, п'яний регіт решти.

— От сказиться Чапля!

— Кажуть, що вона любила грати!..

Хто — вона?!

— Ха-ха-ха!..

— Шкапа на шкапі!..

— Хі-хі-ха-ха-ха!..

Хтось погано вилаявся.

Піаніно нарешті піддалось кулакам рудого москаля і, якось безглуздо тріснувши, розлетілось дошками по кімнаті!..

Я боялась за неї, за цю жінку, що здавалось, або впаде, або кинеться туди до них, просто на огонь!..

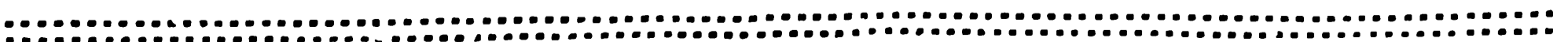
Пройшла хвилина. Сміх потроху стих. Вона обернула до мене сіре, зі стисненими устами лице. Очі дивились якось дивно-спокійно.

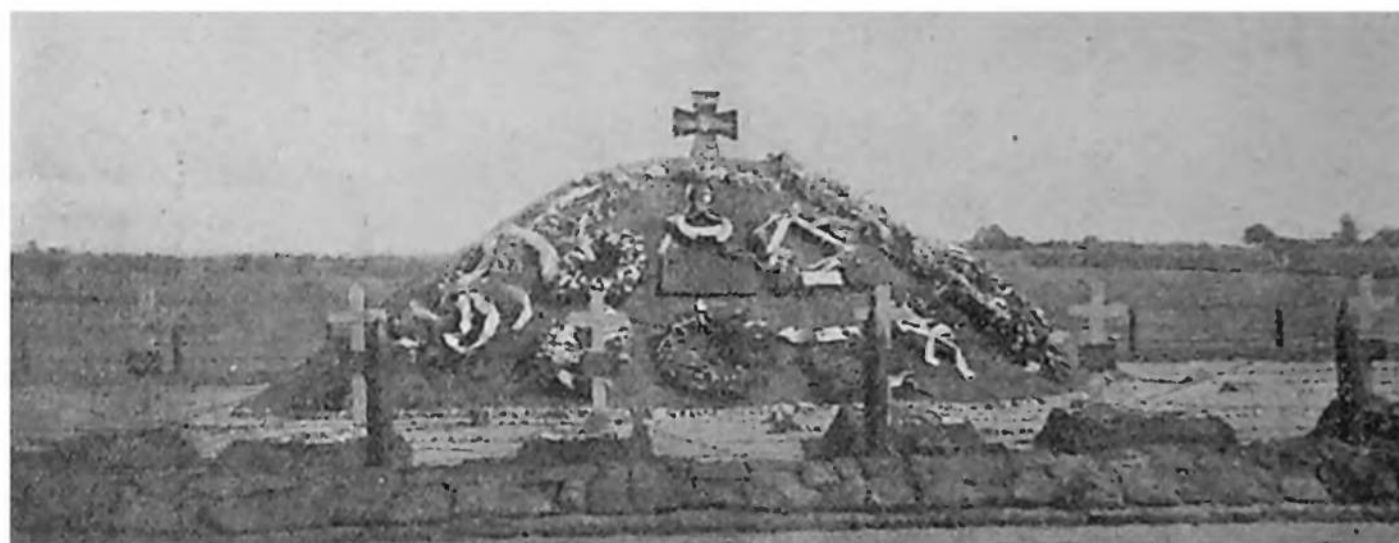
— Підем.

Коли прийшли до мене, вона сіла на моє ліжко і якось одразу вся зігнулась. Руки безпомічно упали на коліна. Сиділа так довго без руху, а коли стало розвиднятись, підняла на мене свої очі, що зробились глибшими за ніч, і синіми устами прошепотіла:

— Останній раз я грала на ньому семей вальс Шопена...

Зачинався новий день.

Могила козаків у таборі Олександрові (Польща)

ЄВГЕН МАЛАНЮК

З КНИГИ: ЕМІГРАЦІЯ*)

I.

Не сяйва шлях, не вистелена сонцем
Весела путь на спів весняних вод, —
Наш хмурий Бог не став нам оборонцем,
Він присудив: горбату путь скорбот.

Наш хмурий Бог нас вивів і покинув.

Без Моїсея нас післав в туман.

Ми вже клянемо навіть ту годину,

Коли приснився сон про Ханаан.

Вже раб кричить. Вже мріє раб минулим.

Вже йде назад — в єгипетську тюрму.

Нас меншає. Йдемо... Й порожнім гулом

Пустеля снить про самоту і тьму.

II.

Несу отут страшний свій іспит

І знаю, що життя мине.

І мати, сидячи на призьбі

Вже не вичікує мене.

Давно Євгена поминає

За упокой старенький піп.

За вєсною еєсна минає

Під запашне зітханья лип.

Все далі висиха Синюха

Й лinya її весела синь...

А вітер заголосить глухо

І пролітає в далечинь.

Сіріє стріха під дощами,
Вже й хата стала нетрівка,
І мати слухає ночами
Бронхітне чавканья Бровка.

III.

Ні! Ти простиш! Ти не скараєш: зрада.
Дивись — ось руки в молитвах простяг,
Що тут, в якихось сонних Подєбрадах
Сховаєсь я від залізного життя.

Від полумя років загасли очі,
Від скреготу заліза — лезом біль...
Ще б уявить крізь мертвий морок ночі
Кривавий шлях Твоїх далеких піл!

Ще б вимріять Тобі красу незнану,
Щоб Ти пекла, щоб засліпляла Ти,
Щоб крізь простор, крізь вітер океану
Крилила душу маяком мети!

Так горимо, розірвані і злиті.
Свистять Твої простори там, ген-ген...
І вірю: Подєбради лиш Таїті,
І я — Гоген, Гоген, а не Євген.

*) Портрет автора див. ч. 13 — 14.

НЕДОВИТИЙ

М А М А

Мамо любя, рідна, мила!

Знаю: тужиш все одна...

Болем серця вся ізнила,

Сльози вилила до дна.

Бачу: встала й до віконця —

Виглядати, чи не йде;

Запитати ще раз сонця,

Чи не скаже, де він, де?

Але сонце засміялось

Й мовчки в небо пиплило...

Знов Ти зраджена зосталась,

Похилила знов чоло...

Чую: ночами невітшно
Скиглиш чайкою весни:
Когось молиш палко-ніжно,
Щоб з'явився хоч у сні

Але сон не йде на очі:

Змитий слізми, десь поплив...

У пекучий присок ночі

Твоє серце спопелив.

І ти стомлена журбою,

Ніччу клякнеш до землі

І молитвою до Бога

Линеш, знявшись з землі.

І у Бога вже питаєш,

Де Він сина заховав;

Просиш, молиш, припадаєш,

Щоб у друге дарував.

Бог незрімою рукою

Твої торкнеться душі,

І заснеш ти в супокою

В передранішній тиші...

А як день у вікна блисне,

Виглядаєш сина знов,

Знов журбою груди стисне,

І ти тужиш, Мамо, знов...

К. ЛАВРИНОВИЧ

Творчість молодих письменників на еміграції

(Інформаційний нарис)

ЕВОЛЮЦІЯ, що з таким шаленим розмахом прокотилась по нашій землі, не була до нас справедливою, а наслідком тієї несправедливості — є наша еміграція.

Викинута за межі краю українська еміграція, недивлячись на всю свою безрадність, усе ж таки не страшила чуття поступу і висунула цілу низку нових літературних сил, які продовжують ту працю, яку в свій час провадили київські літературні угруповання та їх органи — „Мистецтво“ та „Музагет“...

Однак, така праця на еміграції — є не легка праця!

Молодий письменник на еміграції часто є поз-

Редакція „Веселки“

1) Михайло Селегій, 2) Антін Коршнівський, 3) Федір Крушинський, 4) Іван Зубенко, 5) Євген Маланюк.

бавлений змоги сяк-так існувати, а не тільки щоб ще мати змогу творити.

І от від самого початку емігрантського бурлякування і аж до цього часу ніхто ще не опустив безсило руки й ніхто ще не сказав — „Годі..“ Навпаки — творчий рух ширяє скрізь по широкому світу, де є лише хоч маленька горстка наших мандрівників долі. Початок цього руху, як це не дивно, виник у таборі інтернованих у Каліші, де весною 1922 року створилося літературно-артистичне товариство „Веселка“, яке звернулося з гарячим закликком єднання до всіх молодих українських письменників, без різниці їх мистецьких напрямків та політичних переконань. Та Каліш не є ніяким „центром“, а тому голос таборян був „голосом вопіючого в пустині“, що однак не зневірило завзятих „веселковців“. Їх завзяття зміцнював ще той факт, що в той саме час вийшла пара альманахів у Львові та Празі, співробітники яких, також емігранти, радо відгукнулися на їх заклик й утворили свого роду „єдиний фронт“. Захоплені „Веселковці“, не дивлячись на всі „вільні й не вільні“ перешкоди — нужду, холод і голод — героїчно „перли проти рожна“ протягом цілих двох літ своє улюблене завдання — літературний місячник „Веселка“.

Перше число цього місячника вийшло у травні місяці 1922 р., чепуреньким зшитком у два аркуші

друку, вел. 8^о, а останнє у грудні місяці 1923 р., як поважна пятиаркушева книжка. За весь час вийшло 20 чисел, що уявляють собою два томики, на зміст яких склалися твори багатьох „таборових“ і поза таборових молодих письменників, серед яких „вибилися“ в перший ряд: Є. Маланюк, М. Селегій, Ф. Крушинський, А. Коршнівський (Олекса Карманюк), Ю. Дараган, А. Падоліст, І. Зубенко та Б. Гомзин.

Творчість їх це передовсім поезія. На першому місці стоять: А. Падоліст та Ю. Дараган. Перший звернув на себе загальну увагу молодішої генерації своїми мельодійними ліриками, а другий музичними епіками, як наприклад:

„...Людських осель намистом
Керує дотепер Великий Володимир,—
І в небі символом яскравим і вогнистим
Палає хрест, накреслений над містом“...

Далі — Є. Маланюк, який творить не „інтуїцією“, а свідомим розумінням свого творчого чину. Правда, він до деякої міри „майстер“, але „майструє“ бездоганно. Його форма ніколи не розминається зі змістом, як його настрій із певним тоном.

Збірка „Озимина“, яка вийшла 1923 р., і в якій розміщено поезії М. Осика, М. Селегія та Є. Маланюка, він, як поет, виступає вже цілком певно. —

„Не забути тих днів ніколи:
Залишали останній шмат.
Гуркотіли й лякалися кола
Під утомлений грім гармат.

Налітали зловісні птахи,
Доганяли сумний похід.
А потяг ридав: на Захід... на Захід... на Захід...
І у слід реготався Схід.

Роззявляв закрівавлену пащу.
(П'яний подих нудив, як смерть).
...Де ж знайти нам за Тебе кращу
Серцем, повним Тобою вщерть?“

(„Озимина“ стор. 3).

Говорячи про Маланюка, як про поета, необхідно також згадати про нього, як — критика. Його естетично-критичні нариси повні влучних помічень, гострих зауважень і безперечно оригінальних висновків, що при живому трактуванні такої, чи іншої теми, завжди справляє свіже враження.

Селегій також „майструє“, але претенсійно і тому безсмачно. Закоханий у шелестівки, зловживає ними, часто без усякого сенсу, як — „шамшавить тиша“...

Осика? — Хай вибачить! Сказати по правді, не розумію я його. Можливо, що я „назадник“, так хай уже й так, але, що це:

„— Темно.
Судороги стінами
— вклякають.
— Зойки.
Судороги у Чаді
— конають.
О, голодний
Боже!“

(„Озимина“, стор. 48).

І тепер:

„Вечір.
Наїзд.
Поле чорним
Заспівали пісню
Над Сяном —

3 таборового життя

Таборова друкарня

ДІМ ПРАЦІ В КАЛІШІ

Майстерня кошикарських виробів

Дрожить луна —
Вона
Шлях терпіння“...

(Зміст збірки С. Семчука „Метеори“).

Думаю, що цілком зайве „доказувати“, що Осика не більш як звичайний собі „аматор“, який попав в „Озимину“ випадково.

Гомзин — не поет, а „маляр“, але „маляр“, що чує музику слова. Пише гладенько, помірковано, розважно, але вражіння ніякого...

„Веселковці“, як прозаїки, це Олекса Карманюк, зі своїми символічними нарисами та драмою „Максим Свеней“; І. Зубенко, автор посередніх сценічних нарисів і добре уложеної драми „Остання жертва“ і, нарешті, Ф. Крушинський, який дав драму „Мотря Кучубейвна“, літературна вартість якої відмічена. Як з боку форми і стилю (писана білим віршом), так і з боку змісту, вона має літературну цінність, але відсутність кульмінаційної точки в наростанню драматичного елемента, є головною перешкодою до того, щоб вона коли-небудь появилася при „світлі рамп“.

Цим головно вичерпуються сили „Веселки“, які будучи довгий час відрізнаними цілком від світу, спромоглися зробити далеко більше від тих, що перебували в „світі“, бо це вони викликали до життя тарнівську групу „Сонцевіт“, і змусили її випустити у 1922 році під назвою свого товариства спільний збірник своїх творів. Тут виступило до десяти старих (Петро Гай) і молодих (Наталка Волошка) авторів, але із усіх їх був і є поетом один лише Юрій Липа, який тепер друкується переважно на сторінках „Л.-Н. Вістника“, та ще М. Обідний і, згадана вже, Наталка Волошка.

Окремо й цілком самостійно працювали Клим Полщук — у Львові і Антін Павлюк — у Празі. Перший випустив у 1922 році літературний альманах, видання якого перейняло на себе В-во „Русалка“, а в 1923 році видавав тижневу газету „Український Емігрант“ та літературно-критичний місячник „Мамай“, у якому брали участь, як ліпші молоді сили еміграції, так і місцеві, галицькі. В звязку з тодіш-

нім фінансовим безладдям у Польщі, місячник „луснув“ уже на першій книжці, а газета протрималася до весни 1924 року. На сторінках цих видань друкувалися такі молоді письменники, як Галина Орлівна, Ф. Дудко та Антін Павлюк, окремі збірки яких випустило В-во „Русалка“ *)

Що до Праги, то там група молодих письменників під проводом Антона Павлюка та Мухина розпочали у 1922 році видання літературного місячника „Стерні“, який, по мимо того, що значне перевищував „Веселку“, і мав усі данні на те, щоб згуртувати коло себе всі кращі молоді сили нашої творчої еміграції, мусив загинути від звиклої старечої червоточини...

Антін Павлюк появилася у 1917 році на сторінках київського „Шляху“, як звичайний поет і перекладчик К. Тетмаєра. Його новелі значно сильніші від поезії, бо коли в поезії слідні впливи Ол. Блока та А. Белого, то в прозі він цілком самостійний.

З початком 1923 року під редакцією В. Винниченка та М. Шаповала почав у Празі виходити великий місячник „Нова Україна“, який ставив своїм завданням також „обєднання“. І дійсно! „обєдналося“ багато старих і молодих, але, на жаль, красне письменство стояло тут „у закутку“, а поезія була не більш як „затичкою“ і постачали її переважно ті самі „Веселковці“, які в той час переїхали до Чехословаччини. З оригінальних річей, що дала „Н. Україна“, було оповідання В. Винниченка, В. Підмогильного, Косинки та поезії Стефановича, а решта за малим виїмком нудне пережовування старого, або безсмачна стилізація розвезлих паничів, сірч — „партійних героїв“...

Так крізь світову „бурю і сніг“ пробиваються зелені парости майбутнього розцвіту нашого письменства, яке навіть у добі лихоліття знайшло в собі стільки сили, щоби проводити дальші змагання...

*) Галина Орлівна: збірки новел „Шляхом Чуття“ і „Перед Брамою“; Федір Дудко: збірка новел „Краса життя“; Антін Павлюк: „Незнайома“.

ІВ. ЛИПОВЕЦЬКИЙ

НА ЧУЖИНІ

„Вогонь українських визвольних змагань спалахнув у холодні і мрачні осінні дні під тужні акорди шуму спадаючих листів“... *)

І вже в цей холодний і мрачний осінній день постать українського студента ясно вирісонується в лавах борців за ідею українського визволення і він не вагаючись приносить на вітар визволення своєї батьківщини все, що має найдорожчого.

Ріжні шляхи і ріжні обставини привели українських студентів на захід, доля розкидала їх майже по всіх культурних і академічних центрах Європи, життя їх часами сумне й невеселе, але повне шляхетних поривань, повне любови до рідного народу, повне віри в остаточну перемогу, повне праці живої, бадьорої, невпинної.

Глянемо на мапу Європи!.. Де тільки не має українського студентства на еміграції?

Прага, Брно, Подебради, Пшибрам, Відень, Берлін, Леобин, Мюнхен, Лондон, Париж, Нансі, Брюссель, Данціг, Варшава, Познань, Краків...—воно є всюди.

Група українських студентів у Варшаві

Прага і Подебради — це найбільші оази в життю нашого українського студентства на еміграції. Тут прискішеним темпом б'є ріжнохарактерне студентське життя. Тут знайшли притулок і захист українські Високі Школи на чужині: Український Університет і Український Педагогічний Інститут у Празі, Господарча Академія у Подебрадах. Тут існують десятки ріжноманітних студентських організацій, починаючи від професійно-академічних і кінчаючи фахово-науковими, спортовими, видавничими, культурно-освітніми.

Варшава може й не пишасться такою ріжнобарвністю праці громадської і культурно-суспільної, але в життю українського студентства на еміграції вона одіграла велику роль, яко етаповий пункт, через який проходили великі маси українського студентства з таборів і инш. осередків скупчення української еміграції у Польщі — до західньої вищої школи і у вир того ріжноманітного еміграційного життя, яке ми бачимо в тій самій Празі, Подебрадах, почасти в Берліні, у Відні і т. д.

Коли ми візьмемо під увагу, що всюду, де перебуває українське студентство, там чується українська мова, там не перестає лунати українська пісня, там досить часто відбуваються для чужинців відчити,

реферати, концерти, вечірки, то стане нам ясним і зрозумілим, що українське студентство на еміграції, яке в своїх шерегах налічує до 4.000 осіб, — це є велика сила, яка день за днем, невпинно і систематично провадить свою вдячну працю в справі пропаганди української ідеї на чужині.

Місцеві і льокальні об'єднання українського студентства в свою чергу об'єднані в однім Центральнім Союзі Українського Студентства, який міститься у Празі.

Що року відбуваються чергові з'їзди Центрального Союзу Українського Студентства. В біжучому році відбувся черговий З'їзд у Подебрадах, на якому були присутні понад 60 делегатів від поодиноких студентських організацій, об'єднаних в Ц.С.У.С.-і.

Великої уваги заслуговує праця відділу закордонних зносин Управи ЦСУС-а, яка дала можливість українському студентству за короткий час стати на належне місце на міжнародньому студентському форумі і завоювати собі зацікавлення і симпатії з боку чужеземних студентських і наукових, а навіть і громадських організацій.

Українське студентство бере діяльну і жваву участь майже на всіх міжнародніх студентських конференціях, конгресах і з'їздах.

Центральний Союз Укр. Студентства є членом Міжнародньої Студентської Конфедерації — „Confederation International des Etudiens“ (скорочено С.І.Е.), конгрес якої відбувся у вересні б. р. у Варшаві і на якому були присутні і представники українського студентства.

В біжучому році українське студентство брало рівнож участь на Міжнародній Конференції Європейського Допомогового Фонду в Ельмау, в Конференції Відділів Закордонних зносин студентських централей у Будапешті та ин.

Не малу участь бере українське студентство і в творенні цінностей української культури — якою є, між иншим і книжка.

Серед числених студентських організацій зустрічаємось тут і з товариствами та гуртками видавничими: Укр. видавниче т-во при Українській Господарчій Академії у Подебрадах, Видавниче т-во „Український Студент“ у Празі, Видавниче т-во Української молоді, Видавниче т-во при Союзі Українських Студентів-Емігрантів у Польщі та ин.

Величезну працю, яка заслуговує на подив, перевело Укр. вид. т-во при Укр. Господарчій Академії у Подебрадах, що видрукувало кілька десятків книжок-підручників для вищої школи, переважно професорів Господарчої Академії у Подебрадах.

Серед студентських часописів відмітимо:

„Студентський Вістник“, — щомісячний бюлетень Центр. Союзу Укр. Студентства, виходить у Празі.

„Наша Громада“ — бюлетень Української Акад. Громади при Укр. Госп. Академії у Подебрадах.

„Український Студент“ — орган вільної думки українського студентства, виходить у Празі.

„На чужині“ — неперіодичний орган вільної думки українських студентів-емігрантів у Польщі. Виходить у Варшаві.

До цих журналів відсилаємо тих, хто цікавився б життям українського студентства на еміграції і хотів би ближче до нього приглянутись.

*) Р. К. „Шості роковини“. „Студ. Вістник“ ч. 11.

ВОЛОДИМИР ОСТРОВСЬКИЙ

ХЛОПСЬКІ СИНІ

Роман

з життя Холмщини (1905—1924).

Частина перша

(Продовження)

V.

Вранці Олесіюк устав бадьорим, радісним. Від вчорашньої туги, незрозумілого болю не залишилося ні сліда. Якось дивно було йому, що в ночі, під впливом ріжних переживань, почував себе хвилинами таким слабким, нікчемним.

Виконав кілька гімнастичних прийомів, як звичайно, голий. Підбіг до вікна й широко відчинив його. Свіже літнє повітря залило його всією своєю масою, як вода, що враз видерлася з відчиненого шлюзу.

Хтось застукав у двері кухні.

Одягнув на голе тіло пальто. Відчинив.

Сусідка Салька, румяна чорнобрива молодуха, яка виконувала в нього роботи служки, принесла молоко.

— Пийте, паничу, поки тепле; просто від корови.

Він з апетитом пив, заїдаючи чорним житнім хлібом, а молодуха стояла коло стола й з замилованням дивилася на його молоде обличчя, як курка на веселку, то одним то другим оком.

— Ви, паничу, якийсь чудний, — нарешті сказала, спустивши очі, — той учитель, що був перед вами, то як я йому отак принесу вранці молока, то аж не можу від нього відбитися. А ви, зовсім не такий...

Молодуха знов ніби засоромилася, дивлячись на панича то одним, то другим гарячим чорним оком.

Всміхнувся тою усмішкою, якою відповідають на давно знайомий старий анекдот, і промовчав.

— Треба йти, бо силу роботи маю, — скороговіркою сказала молодуха, — певне вже діти плачуть, а чоловік лається-лається... він думає, що я тут з вами щось таке...

Молодуха знову соромливо спустила очі.

— Ви певне в панні Ніні закохалися...

Олесіюк неначе прокинувся від сну. Почервонів.

— Краще швидче сватали б, бо заберуть з-під носу. — Салька нагнулась майже до самого його вуха й шепнула: — А вчора її офіцер сватав. Але відмовила йому, бо до вас вона тее...

— Що це за дурниці ви кажете?..

Салька ехідно засміялася:

— А хіба ж вона дарма до вас бігає...

Олесіюк скочив і голосно сказав тоном протесту:

— Панна Ніна до мене не бігає. Що це ви вигадали.

Салька взялася під боки:

— Та хіба ж я її не бачу, чи що?

Олесіюк опанував собою й почав їй вияснити, що Ніна не „бігає“, що це звичайні в інтелігентів відвідини, що панночки дивляться на юнаків, тільки як на людей і т. д.

А Салька глузливо всміхалася:

— Кажіть, паничу, кому іншому... я сама жінка, добре все знаю... Краще женіться, доки ще якої біди у вас з нею не вийшло...

— Не смійте ви таке казати про панну Ніну.

— Не я одна це кажу, — ображено відповіла Салька, — все село про це каже.

Олесіюк зробив над собою зусилля й обернув розмову в жарт.

— Панна Ніна мене не хоче...

— Яка ж би жінка вас не хотіла? — і Салька знову стрільнула чорним оком.

— Ні, вона взагалі не хоче виходити заміж.

— Ха-ха-ха, засміялася Салька: — яка свитка не хоче, щоб її на кілок повісити!..

— Салько! — почувся чоловічий голос.

— О, бачите, — грізно блиснула очима молодуха, — казала вам, що він думає, що ми тут щось таке... О, холери на нього не має. Почекай же! — гримнула Салька й, схопивши збанок, вибігла з хати.

Довго ще було чути в школі, як она обробляла чоловіка на всі чотири боки.

Олесіюк скинув пальто й почав одягати білизну, думаючи:

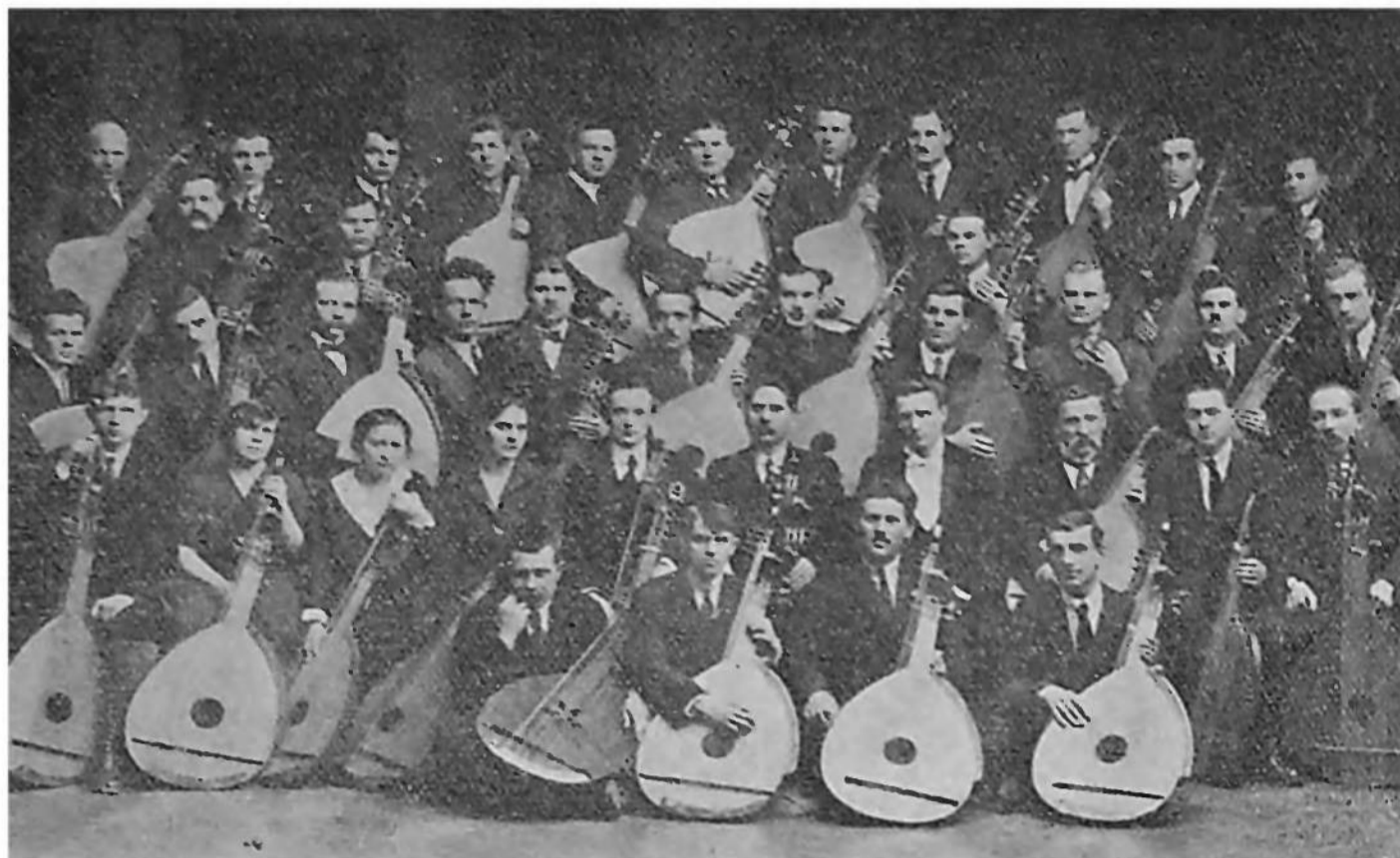
— І рай їй пекло в них... Плітки вже пішли, — Треба скоротити ці відвідини.

Сказав це, й вчорашній біль знову заворушився в грудях..

Переміг себе й почав вишукувати для себе працю, щоб забути. Перевіряв книжки в шкільній бібліотеці, писав якісь термінові офіційні папери, щось порався в городі, в садку. Забуде — й на серці спокійно. А згадає — знову зане в грудях.

— Але на що поборювати себе? — раптом знималося в голові питання, — нащо гамувати почуття? Чи не краще дати повний хід, повний розгін, опитися,

УКРАЇНСЬКІ БАНДУРИСТИ Й МАНДОЛІНІСТИ

Спільний знімок Подебрадського й Празького оркестрів бандуристів. Посередині — письмен. М. Левицький і від. банд. Ємець

Українці на еміграції не забули свого рідного інструмента—бандури. Майже всюди, де осіла еміграція, з'явилися оркестри як бандуристів, так і мандоліністів. Особливого розвитку українська бандура досягла в Чехословаччині, де повсталася школа бандуристів і де цей український інструмент став модним інструментом для чеха. Чехи

Варшавський гурток українців-мандоліністів, які своїми концертами здобувають собі засоби до життя.

з захопленням почали вчити гру на бандуру й в деякій мірі „націоналізувати“ наш інструмент, закладаючи в себе гуртки бандуристів. Бандура, будучи зпочатку для українця-емігранта засобом розваги, мало-помалу стала знаряддям до здобування засобів до життя. Це спостерігається в різних місцях.

захопитись до нестями, бо божевілля, пожити!.. Чому б не взяти від неї все, що можна?

А вечір із своєю отрутою кохання, що розлилася по квітках та листках, що духала в повітрі, розпалював пекельним вогнем. Концерт жаб, мелодії сільських звуків, задумлива млосна тиша — й туга й муки...

Після чаю Ніна вийшла на ганок, сіла на східцях і замислилась. Про що вона думала — й сама не сказала б. У душі була повна пустка, як у темній глибокій студні: ні звука ні просвіту.

Враз до її вуха долетіли звуки скрипки. Село вже вгомонилося, й в вечірній тиші кожний звук її бренив виразно й м'яко.

— „Це він грає“. Свої, українські пісні. Які вони ніжні, сумні!.. Прості — а так зворушують...

Сиділа й слухала.

А в душі ставало тепло, щось тануло, щось прожидалося. Але що, вона не розуміла. Вихована в російській школі, в російському душі, вона, як і вся молода інтелігенція, вважала свої рідні пісні за чужі. Любила їх, глибоко переживала й не знала—чому. На-

віть він з його спорідненістю з цєю піснею був не зрозумілий для неї. Це були „його“ пісні!..

Вийшов і протоієрей. Сів мовчки на лавці й прислухався.

— Це Олекса Іванович...

— Еге.

Помовчали.

— Ось бачиш, грає просто, а скільки душі. Ти добре граєш, а, признаюся, оця скрипка, навіть пастиша дудка ввечері за селом робить на мене сильніше вражіння. Чому це?

Ніна мовчала.

— А чому це не приходить він до нас? Давно вже його не було. Чи не образила ти його чимнебудь?

— Може ви, тату?

— Я?

— Ви не розумієте його. Він народник. Він любить народ усією своєю істотою...

— Не дивно, хлопський син.

Ніна обурилась.

— Не в тому річ. Отець Петро Конончук теж хлопський син, а рідної матері соромиться.

Ви, священик, цураєтесь учителів, ставитесь до них з якоюсь погордою, а скільки в них чистоти серця, любови до народу, ідейности й скільки мук. Знаєш, тату, мені чомусь завжди їх жаль. Вони якісь мученики, наче тихі герої якоїсь драми. Але скільки я не думаю про це, не можу зрозуміти...

Протоіерей пригадав собі обличчя всіх тих учителів, які він коли-небудь знав, — ні одного веселого, щиро, безмежно веселого! Це було для нього відкриттям.

— Ти правду кажеш... Олесіюк дуже порядна людина, чесна, моральна, ідейна. Й справді, треба його кликати, хоч трохи розважити. Мені, здається, що я б збожеволів від такої самотності...

Скрипка в школі тихо плакала.

— А дійсно, чому він не приходить? — думала Ніна, не слухаючи батька, — вже більше тижня не був...

Бачучи, що Ніна не настроєна до розмови, протоіерей, підвівся, позіхнув і, витягуючись усім тілом, сказав:

— Мушу я його завтра відвідати. Може й ти підеш зо мною?

Щось стукнуло в грудях у Ніни. Вона хотіла відповісти й не могла, боялась свого зрадливого голосу.

— То як хочеш, — зауважив батько. — Треба спати. Йди йти...

— Зараз, тату, ще помрію трохи.

Скрипка замовкла. Але її звуки, здавалося, повисли на деревах, на хмарках, на всьому довкола.

На дорозі засвітив Коля. Через хвилинку він уже був на ганку. Сів коло Ніни й почав оповідати їй, як він залицявся до вдови Грипки та з яким успіхом.

Його сміх її дратував.

— Іди собі, не хочу про таку гидоту слухати.

— Гидоту? Ха-ха-ха! Сама суть життя — гидота! Ха-ха-ха! Скажу тоді, що ви вчені панночки — гуски, а не жінки. В кожній цій Ганці, Касці et cetera в сто раз більше життя, ніж в вас... Маринати. Гнилки. Скумбрія. Тьфу на вас! А Грипка огонь-молодуха. Раджу й тобі взяти собі такого хлопського парубка, а не вимоченого інтелігента.

Він підвівся і посвистуючи пішов спати на сіно.

— Ех Грипка, Грипка, — чула Ніна здалека, — саме життя.

Ніч що-раз набірала якоїсь безодньої таємничости й холодної байдужости до людських переживань. Нарешті встала, зрушила своєю енергійною головою й сама собі сказала:

— Треба жити! А принаймні — спробувати жити.

(Продовження буде)

Д О Ш И С И

П Р А Г А

(Від власного кореспондента)

Ювілей сенатора С. П. Шелухина

20-го жовтня с. р. в скромній домашній обстанові в селі Добжіховицях на Чехії було одсвятковано подвійний ювілей відомого й заслуженого українського діяча, професора й сенатора Української Держави С. П. Шелухина: 60-ті роковини його життя й 40-ві роковини літературної діяльності. Шановний ювілянт народився 1864 р. в поміщицькій семьї на Полтавщині і по скінченні університета в Києві пішов служити по судовому відомству, як слідчий, прокурор і член окружного суду. З 1884 р. почав друкувати свої писання віршами й прозою по російських часописах на Україні (таких що прихильно ставились до українства) і по українських в Галичині. Найбільш широка його громадська діяльність починається з 1905 р. в Одесі, де він працював у новозаснованій „Просвіті“ та по інших українських організаціях. Тут в Одесі він прочитав у кінці 1905 р. лекцію перед двохтисячною аудиторією про злучення України з Москвою; це була перша в Росії публічна лекція українською мовою. Його одверта українська діяльність стояла на перешкоді його службовій кар'єрі, хоч він уважався за одного з кращих судовиків на всю Росію. За те для його хисту, енергії, широкого знання й досвіду відкрилося обширне поле з часу відновлення української державности: весною 1918 р. за Центральної Ради він стає міністром судових справ; за Гетьмана він стає сенатором і головою делегації для переговорів про мир між Україною й Совітською Москвою; уряд Директорії висилає його весною 1919 р. до Па-

рижа як члена української мирової делегації. За кордоном він розвиває дуже енергійну діяльність по ознайомленню європейського громадянства й політичних кол, видаючи на різних мовах велике число книжок, брошур і статей про українську справу. Тепер С. П. Шелухин є професором Українського Університета в Празі, викладаючи в ньому науку карного права.

Ювілянта вшанували привітаннями представники різних кругів і течій серед української еміграції; він дістав телеграфні й листовні привітання від був. гетьмана Павла Скоропадського, від б. членів Директорії проф. Ф. Шевця й А. Андрієвського, від В. Гнатюка, В. Липинського, С. Шемета, проф. Д. Дорошенка, проф. В. Старосольського, Ол. Севрюка, проф. Д. Антоновича, проф. В. Біднова, М. Славінського, М. Шаповала, від деканатів філософічного й правничого факультетів Українського Університету в Празі, від Українського Громадського Комітету в Празі, від Укр. Правничого Товариства, Укр. Історично-Філологічного Товариства, Укр. Жіночого Союзу в Празі, Редакції часопису „Подкарпатское Юголярство“ (в Ужгороді), Укр. Громади в Парижі, Ліги Української Культури, Громади Укр. Студентів-емігрантів в Чехо-Словацькій Республіці, від Академічної Громади в Подебрадах та ще від цілого ряду інституцій та осіб.

Особисто прибули привітати ювілянта делегація від Сената Українського Університета в Празі з про-ректором проф. Ів. Горбачевським на чолі, і від Укр. Педагогічного Інститута імени Драгоманова, з директором проф. Л. Білецьким.

К. П.

Українська читальня (1921 р.) Sidi-Bishr, Alexandria, Egypt.

З життя українців в Єгипті.

(Від власн. коресп. з Болгарії).

Разом з недобитками денниківців та врангелівців чимала кількість українців опинилася в 1920 році в далекому Єгипті. Опинилася, звичайно, в таборі, в бараках. І отже там, під гарячим небом Африки, прокидається свідомість снів України. Враз розкриваються їх очі, прояснюється розум, прокидається серце, й кажуть вони перед обличчям пірамід і сфинксів:

— Ми не росіяне й батьківщина наша — не Росія. Ми — українці, діти дивної України.

Починається „самоозначення“ й праця. В бараковій цюстає українська читальня (Див. знімок). На стіні портрет „батька“ Тараса, національні прапори... й пальми. Шевченко серед пальм африканських, у Sidi-Bishr, в Олександрії! Лунає український гімн: „Ще не вмерла“, лунають мотиви Шевченка. Особливо — в Шевченківське свято 28 лютого 1921 р.

Але — перекинуто українців до Болгарії, підсилено до них „братів“ з півночі й „малоросів“ і національно-культурна праця параліжується.

Гора Плакальниця.

Б. Р—К.

ФЕЦ-МАРОКО

(Від власн. коресп.)

Легіон, в якому служимо, це боїтова військова частина, що складається з чотирьох полків. Вони розкидані по всій Африці, але переважно в Мароко. Зімою частини несуть варту ближче до Великого Атласу, захищаючи завойовані землі від наскоку непокірливих арабів. Араби часто в нічну пору нападають на варту, але пости обнесені муром і наскоки арабів є даремні. Бувають ранені й вбиті з обох боків. Араби стріляють дуже влучно.

Влітку, під страшеними проміннями сонця, полки відбувають походи в глибину завойованих земель. Переходи тяжкі, часто без води й хліба. Спимо на землі, підклавши під голову камінь. В результаті боїв свіжі могилки наших козаків.

Відношення до жовніра-чужеземця дуже суворе, він і воює й будує фортеці й дороги. В склад війська входять люди з усіх кінців світу, переважно — елемент кримінальний. Отримавши пару франків за свою службу, спішають до шинку пропити. „Подруже“ життя, навіть з „заздрістю“ серед цих воїв — явище звичайне. Решта находять розраду біля брудної арабки. Бо нічого вищого в життю немає. Моральні переживання козаків серед такого оточення надзвичайно тяжкі. Єдина мрія — вернутися на Україну, й як не жити, то хоч вмерти там в боротьбі не за чужу, а за власну землю. Другою ж мрією є одержувати рідні часописи й книжки (Адреса: Fec-Maroc, Afrique. 3 Reg, Etr. Musique. A. Richko).

А. Р—НО.

ФРАНЦІЯ

З еміграційного життя

У Франції перебуває досить велике число емігрантів-Українців. Життя матеріальне емігрантів досить тяжке, навіть тих, що змогли пристроїтись на роботу. Так наприклад, на фабриці „Кнютанж“ в районі Мено працює понад 200 старшин. Умови праці тяжкі. Платня за працю злиденна. Навіть кваліфіковані робітники-спеціалісти одержують таку платню, що не

вистачає на їжу. Так, наприклад хемік, що працює в лабораторії, дістає не більше 14 франків денно. В Нільванж засновано товариство „Українська Громада“, де відбуваються вкладки і концерти. Недавно відбувся в м. Нансі концерт української пісні. Зала була переповнена переважно Французами, які з властивою їм горячковістю обдаровували співаків оплесками і гучними „вів Укрени!“ (Хай живе Україна).

Вібліографія

Емігрантські альманахи

У Львові існує Українське товариство допомоги емігрантам з Великої України. Вже три роки воно видає календарі для наддніпрянців з додатком альманахів під загальною назвою „Дніпро“. Чепурні книжки в художніх окладниках нашого славного артиста-маляра Петра Холодного заслуговують на особливу увагу не тільки емігрантів, але кожного українця взагалі. І не лишень тому, що зиск од продажу цих книжок йде на допомогу бідолашним братам-вигнанцям. Зміст альманахів „Дніпро“ остільки цікавий, остільки різноманітний, що захоплює увагу і сам по собі. Цілий ряд видатних наших письменників — поетів, публицистів, критиків і учених — вносять щороку Львівському Товариству допомоги емігрантам свої літературні вкладки, і таким чином утворюються збірники високої якості. Число співробітників „Дніпра“ досягає 30-ти. Тут ми маємо поезії й белетристику М. Вороного, Б. Гомзина, І. і Ю. Липи, П. Стаха (Черкасенка), М. Черемшини, Гриневичевої, Мод. Левицького, Кузьмовича; незвичайно цікаві спогади з недавнього минулого М. Галушинського, Р. Лашенка, А. Маршинського, Я. Олесницького, Ол. Саліковського, В. Завадського, Дм. Дорошенка, С. Сірополка; публіцистичні і критичні відгуки на сучасне суспільно-політичне та літературне життя Д. Донцова, Вол. Садовського, Вол. Дорошенка, Олександра Шульгина й инш.; учені розвідки й нариси Л. Білецького, В. Гнатюка, І. Огієнка, Р. Лашенка, І. Борщака, В. Корольова-Старого.

Я не включав у цей список цілої низки молодих письменників, що їх твори передруковані в альманахові „Дніпро“ на 1925 рік з книжок, які в останній час вийшли на Великій Україні.

А тепер дозволю собі додати два слова до громадянства. З оголошень в останній книжці „Дніпра“ видно, що до цієї пори ще не розпродані остаточно перші два збірники. Їх, так само, як і перший збірник, можна набувати в адміністрації календаря-альманаха „Дніпро“ — Львів, ул. Руська ч. 3 III пов.

О. ХОМЕНКО.

Від Редакції

З причини браку місця, уміщаємо лише частину матеріалу про українську еміграцію. Решту матеріалу використаємо иншим разом.

Значна частина Ч. 19—20 присвячується Волині. Перше число в 1925 році буде присвячене Галичині.

Передплата на 1295 рік

В 1925 році „Наш Світ“ виходитиме 2 рази на місяць у збільшеному розмірі (3 аркуші).

Вводяться:

1. Моди (раз на місяць).

2. Ілюстрації з світових подій.

НА МІСЯЦЬ — 3 ЗОЛ., НА 3 МІС. — 8 ЗОЛ.

НАДСИЛАЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ НЕГАЙНО.

Редактор-Видавець В. Островський.

УКРАЇНСЬКИЙ ПЛАСТ

МІСЯЧНИК УКРАЇНСЬКОЇ ПЛАСТОВОЇ МОЛОДІ ДЛЯ ЛІТЕРАТУРИ, НАУКИ І ЗАБАВИ.

Виходить раз на місяць.

Ціна числа 1 зл.

АДРЕСА: Іван Чепига, проф. гімн. Станиславів,
Липова 76.

ЧИТАЙТЕ ОДИНОКИЙ НА УКРАЇНСЬКИХ
ЗЕМЛЯХ У ПОЛЬЩІ

ЩИРО УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

„ДІЛО“ ЩО ВИХОДИТЬ
УЖЕ 42 РІК

у ЛЬВОВІ, заснований бл. п. Володимиром
БАРВІНСЬКИМ в 1882 році.

Редакція й Адміністрація міститься:

у ЛЬВОВІ, РИНОК 10 І ПОВ. (Дім „Просвіти“).

Конто пошт. щадн. 143.322. — Адр. тел: Львів, „Діло“.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Місячна передплата за границею: в Америці 1 дол.,
Франції, Голландії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 л., Швейцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. кор., Румунії 100
леїв, Бугарії 50 леїв. — Зміна адреси платиться.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

Видавництво „РУСАЛКА“

Львів, Куркова 10.

видало слідуєчі календарі на 1925 рік:

1. „ГОСПОДАРСЬКИЙ КАЛЕНДАР“ на 1925 рік, багато ілюстрований, 10 арк. друку великої вісімки.
2. „ВЕСЕЛИЙ КАЛЕНДАР“ на 1925 рік, того ж формату, ілюстрований.

Адреса Редакції: „Русалка“, Львів, Куркова 10.

ЖАДАЙТЕ ВСЮДИ! УЖИВАЙТЕ ВСІ!

ЛИШЕ
СВОГО
М-И ЛА

„МУТА“

ЛИШЕ
СВОГО
МИЛА

першої української фабрики

ЛЬВІВ, вулиця Потоцького 458.

КООПЕРАТИВАМ ВЕЛИКИЙ ОПУСТ.

ПЕРША ПЛАСТОВА

ТКАЦЬКО-КИЛИМАРСЬКА РОБІТНЯ

під управою

МИХАЙЛА ГОРЬОВОГО

Косів ад Коломия.

Приймає замовлення на ткацько-килимарські вироби по
присланним або довільним взірцям.

Робота солідно викінчена, з найкращого матеріалу, витри-
має всяку конкуренцію.

Замовлення виконуються по черзі напливу.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!

ЧИТАЙТЕ!

КНИЖКА

ВІСНИК УКРАЇНСЬКОГО КНИЖКОВОГО РУХУ

Орган „Союза українських Книгарень і Накладень“.
Редагує КОЛЕГІЯ. Видає: В-во БИСТРИЦЯ“.

Рік видання третій.

КНИЖКА

КНИЖКА

КНИЖКА

КНИЖКА

КНИЖКА

КНИЖКА

при участі відомих укр. письменників дає оцінку кожної книжки, визначає її якість і хиб. подає відомости про діяльність укр. вид. і їх майбутні плани. веде пропаганду поширення укр. книжки, подає інформації про ведення книгарень, коопортажі книжок і бібліотек.

є необхідна для всіх, хто цікавиться письменством, особливо для книгарень, бібліотек, читалень, освіт. тов. та учительства. має при кождім випуску безпл. додаток п. з. „Всеукраїнська бібліографія“ під р. Ів. Калиновича. коштує річно 10 злт., річник II. (1922) і III (1923) по 10 злт. за річник. Для заграниці 3 ам. дол. або їх вартість у иншій валюті.

Ч. 6—10 1924 р. коштує 4.50 злт. з поштою.

Нові видання для бібліографії, листування, матеріали і гроші належить слати на адресу:
Українське Видавництво „БИСТРИЦЯ“ Станиславів,
вул. Липова, Ч. 76.

„НАШ СВИТ”

УКРАЇНСЬКИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ ЛІТЕРАТУРНИЙ
І ПОПУЛЯРНО - НАУКОВИЙ ТИЖНЕВИК

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

В КРАЮ: На місяць — 3 зл., на 2 міс. — 5 зл. 50 гр.
ЗА КОРДОН: в Америку — на 1 міс.—75 цент., на 3 міс.—2 дол.; в усі країни Європи
на міс. — 65 центів (у місцевій валюті). Незамсжним — знижка.

ЦІНА ОГОЛОШЕНЬ:

КРАЄВИХ: ціла ст. 60 зл., $\frac{1}{2}$ ст.—35 зл., $\frac{1}{4}$ ст.—18 зл., $\frac{1}{8}$ ст. 10 зл., $\frac{1}{16}$ ст. 6 зл.
ЗАКОРДОННИХ „ „ 15 дол. „ „ — 7 дол. „ „ — 4 дол. „ „ 2 „ „ „ 1.5 д.

Warszawa, ul. Długa 50, m. 47, Redakcja „NASZ SWIT”.

або: Warszawa, Pocztaowa Kasa Oszczędności (P.K.O.) № 8818. „Nasz Swit”.

УВАГА: Нові передплатники на листопад можуть одержати всі числа за квітень, травень
і червень з додатками за 7 злотих.

Перший церковно-народний ілю-
стрований часопис

„ДУХОВНА БЕСІДА”

виходить двічі на місяць, 1 і 15 числа,
на сатинованому папері в кольор. обгортці

ПЕРЕДПЛАТА:

на 1 міс. 1 зол., до кінця року 3 зол.,
окреме число 50 гр. За кордон: на 1 м.
35 цент.; на 3 міс. 1 дол. Гроші можна
висилати в місцевій валюті.

ОГОЛОШЕННЯ: Ціна стор. — 50 зол.,
 $\frac{1}{2}$ стор. — 25 зол., $\frac{1}{4}$ стор. — 14 зол.
 $\frac{1}{8}$ стор.—8 зол., $\frac{1}{16}$ стор. 5 зол. Дрібні
оголошення — по 10 гр. за слово.

Гроші надсилати на адресу:

Warszawa-Praga, Zygmuntowska 13,
або Warszawa PKO Nr 9.430.

Бланк переказу на P.K.O. можна одер-
жати у парафіяльного настоятеля.

МЕХАНІЧНА ТКАЛЬНЯ

СИМЕОНА ІВАНКОВА

В СТРИЮ, НАРОДНИЙ ДІМ

Примає на виріб згідно до виміни лен, моноплі,
клай, вовну — за готове полотно — білене й не білене
(сирове), цайги, бархани, обруси, рушники і т. д. під
дуже корисними умовами.

Продає також за готівку всякі матері вовняні на уб-
рання мужеобні і дамеобні ПО ЦІНАХ ФАБРИЧНИХ.

На кожне село і містечко пошукється зібних і чес-
них заступників до збирання льну і клаків в цілі віді-
слання до нашої Ткальні на виріб вищезазначених товарів.

ЦІННИКИ І ПРІВКИ НА ЖАДАННЯ БЕЗПЛАТНО.

НА ЧУЖИЦІ

НЕПЕРІОДИЧНИЙ ОРГАН ВІЛЬНОЇ ДУМКИ
УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ - ЕМІГРАНТІВ
У ПОЛЬЩІ.

Вийшли чч. 1 й 2. Ціна обох чисел 3 зол. п.

Листування надсилати по адресі:

Warszawa, ul. Długa, 29, Hotel Polski, 21.
J. DRACZENKO.